Ota Pavel

pohádka o Raškovi

pohádka o Raškovi

Ota Pavel

SVAZEK 4

© *Kentaur / Polygrafia, a.s.*
© *Jiří Pavel, 1995*
ISBN 80-85285-67-3

80-85285-67-3

/1/

V NEVELKÉM MĚSTĚ FRENŠTÁTĚ UPROSTŘED BESKYDSKÝCH HOR žil švec Oldřich Raška. Měl za ženu Bedřišku a měl čtyři děti. Dvě holky, Věru a Ladislavu, a dva kluky, Zdeňka a Jirku. Na to musí být kumštýř, pořídit si děti takhle vejpůl napůl. Švec Oldřich byl kumštýř i na jiné věci. Měl také erb jako nejvznešenější kumštýři a knížata. A v tom erbu se nalézal od té a té doby zlatý střevíček a červená růže.

U Rašků bylo ševcování v rodě. Děd Rudolf byl zároveň holič a mýtný. A pak byli ševci: Emil, Francek, Rajmund, Rudolf, Bedřich, Jan, Bohuš a náš Oldřich, o kterém bude řeč. Rašků bylo a je na Frenštátsku vůbec hodně. Emil Raška pocházel ze šestnácti dětí. Ještě dnes se ve Frenštátě pod Radhoštěm říká: „Je vás jak Raškových dětí.“

Povídalo se, že paní kněžna měla jednou obrovské trápení s kuřím okem a jela s ním po železnici až do Prahy k nejlepšímu lazebníkovi, ten jí je pracně vyřízl, ale ono znovu narostlo. Navštívila tehdy známou firmu Baťa, ale marně. Baťa se už detaily nezabýval, vyráběl ve velkém boty a peníze. Kněžna stanula zkroušená a pokorná před Oldřichovou ševcovnou s prosbou, aby jí udělal střevíčky s domečkem pro kuří oko, co by jí vydržely až do hrobu. Pan Oldřich řekl, že takové střevíčky, co vydrží až do hrobu, nejsou. Ale zhotoví střevíčky troje: modré, červené a zlaté. A taky je zhotovil, a když si kněžna pro ně přijela, dala si ty zlaté na nohy a tančila v nich v dílně obkročák, protože už jí kuří oko nepřekáželo. A potom mu vysypala na stolek z váčku peníze a z kočáru mu přinesla červenou růži. A řekla, že mu přeje, aby všechny jeho děti byly šikovné po něm. Pak prý se na nich dočká samých radostí a žádných žalostí. Odhopsala ve zlatých střevíčkách do kočáru. A od té doby ji švec Raška živou nespatřil. Ale zlatý střevíček a červenou růži si dal do erbu. Ta růže zůstala trochu orosena, jako když jí někdy někdo něčím

ublížil. Ale to už dnes nikdo nezjistí, kdo a jak jí ublížil.

Oldřich dal většinu peněz od kněžny mamince Bedřišce na stravu a se zbytkem se vydal do hospody Sibérie na přerovské pivo. Lakomec nebyl, penízky rozkutálel do kamarádů a do hospody Sibérie, která se tak jmenovala proto, že život jako takový většinou samá sibérie byl a měnil se jenom, když se koupal ve zlatém pivě.

/2/

O MODRAVÝCH NEDĚLÍCH BRAL TATÍNEK DĚTI NA KOPEC. Modravá neděle je taková, kdy nebe je modré a jenom bílí beránci po nich valí jak linecké cukroví rolky mraků a občas čůrají na matičku zemi. Lesy jsou také domodra a jsou plné voňavého dříví. Vytéká pryskyřice a všechno voní nenapodobitelně jak na čarokrásném pultě. A potoky jsou nejmodřejší jako holka šmolka. Pustíš nahoře na pramínku lodičku udělanou z papíru a dole pod horou, v době, kdy hustě prší, ti připlave na rozbouřené řece parník.

Malý Jirka stál u potoka jako šmolka pozoroval neznámého tvora. Plul pod vodou a občas vyskočil, prohnul se a bylo mu vidět červené a černé tečky. Tatínek ho poučil, že je to ryba – pstruh. Je to taková ryba, která pořád nesedí za pecí ani za kamenem, ale žije hlavně v bystré vodě. Ryba, která zdolává vodopády a dobývá hory. Je to ryba skokan a umí létat.

Ryba jako by ho poslechla, vyskočila do vodopádu a pak letěla vzduchem. Ztratila se v bílé tříšti vody, anebo zmizela v modrém vzduchu? Neletí už nad lesy v obloze? Nehraje už si na schovávanou s bílými beránky?

Otec Raška šel do kopečka vždycky první. A za nim šňůrka jeho dětí. Jeden, dva, tři – my jsme kluci. Čtyři, pět, šest – to jsme zas my, holky. Šli kolem malinových pasek, kolem louček plných modrých hořců, kolem pasek červených jahod. Kolem zmijí, které zvedaly hlavičky a pokukovaly po očku, kdo to jde. Raškovi museli dojít až nahoru na vrchol kopce nebo hory. Dál se už jít nedalo, tam už bylo jenom nebe. Otec si to pochvaloval:

„Tady se mi dýchá nejlíp. To je panečku luft. Lahodnější než v krámě a ještě lepší než v Sibérii.“

Potom shromáždil děti kolem sebe a důrazně jim řekl:

„Až sem přijdete někdy sami, uvidíte pod vysokou oblohou kraj světa. A jestli budete pracovití, spatříte tam svoje štěstí.“

Nebe bylo bez mráčku, to byl zlatý den. Když pršelo a beránci čůrali bez přestání z oblohy, to byl den stříbrný. Den černý byl, když tatínek měl práci a museli být doma. A v tom zlatém dnu, o kterém je řeč, vyndala maminka z šátku buchty. Byly to beskydské buchty se zelím. A v bandasce měla kafe bryndu. Nacpali si bříška, zalili to bryndou a šlapali zpátky do Frenštátu. Bylo jim dobře a tatínek Oldřich vpředu halasně prozpěvoval:

„My jsme Valaši, jedna rodina,
valašské hory sú naše otčina …“

/3/

JINDY CHODILI NA HOREČKY, TO JE KOUSEK OD FRENŠTÁTU. BYL tam krásný voňavý les a náramné ticho. A stála tam chaloupka dřevjanice a vždycky se jí kouřilo z komína. Chaloupka byla celičká z dřevěných trámů a nahoře proti dešťům a bouřím měla šindele. Na okenice namaloval lidový malíř červená srdce lásky. Tekl tu bublavý potůček, točil malým mlýnským kolem ze stříbrných ošoupaných penízků a to zpívalo jednoduchou písničku: žbluňky-žbluňky-žbluňk. A před chaloupkou ležel poražený krasavec jasan, strom nadmíru vzácný.

Jasan sloužil jako sedačka pro pocestné, pro kněžny a myslivce, pro tuláky a dřevaře. Tady odpočívali, nabírali sílu a pili ze skleničky vodu dobrodějku.

Také švec Oldřich tu sedal se svými dětmi. Vždycky čekal, až vyjde paní domu Anna Pravečková. Otevřely se dveře. Byla to starší paní, měla krásné vlasy učesané do drdolu a vyšívaný šál s liliemi a bílou blůzku se zlatými knoflíčky. Pozdravila se s přítelem ševcem, zeptala se, jak mu jde ševcování, přivítala paní Bedřišku a každé dítě pohladila po hlavě, seděly tu na jasanu v řadě jak slepice, zastavila se u kudrnatého Jirky a řekla:

„Jednou bude chytrý a slavný.“

Pak se tajemně usmála a bylo vidět, že jí chybí zub. Zmizela v chaloupce a vrátila se s frgálama. Byly to koláče veliké jak kolo od

vozu, namazané trnkami a borůvkami. Těsta měly málo, ale zato hodně pomazánky a byly tak sladké a lahodné, že se všem dětem dělaly boule za ušima.

Tatínek švec si zatím vzal sekyru a šel nasekat do lesa haluze. Téhle četyny přinesl celou náruč a položil ji na zápraží. V lese si při práci zpíval:

„Mé milé fintidlo,
kde je švec, tu šídlo,
kde šídlo, tu dratev.
Švec stojí ve vratech
v červených kaťatech.“

Dětem boule za ušima zůstaly, a když přišly domů, musel jim je tatínek zaklepávat ševcovským kladívkem.

/*4*/

KDYŽ NASTALA VOJNA, BYLY OBCHODY PRO ŠEVCE OLDŘICHA stále těžší, až tu bídu nemohl unést. Ve válce nebyla kůže, ševro ani krupon.

Lidé chodili zase bosky jak za Ježíše Pána. A když tančili, tak v tenounkých krpcích, uvázaných řemínky. A protože se skoro vůbec netančilo, krpce jim dlouho vydržely a švec Oldřich neměl tím pádem práci.

Krámek „U zlatého střevíčku a červené růže“ ztichl a maminka někdy plakala, protože neměla co dát do hrnce. Skoro pořád vařila jen kyselicu.

Oldřich rozumoval, co bude dělat. Černí vojáci mu nabídli, aby šil vojenské boty. Bude prý se koupat ve zlatě. Potřebují velké sedmimílové boty, které překročí celou Evropu. Raz! Dva! Boty, které překročí najednou Paříž a Varšavu, Rotterdam a Moskvu a kanál La Manche. Boty, do nichž nenateče holandská voda a které neprokouše ruský mráz. Švec Raška odpověděl, že tyhle boty dělat nemůže, že už špatně vidí, že se mu třesou ruce a že by ty boty mohly dopadnout jenom špatně. Zakoply by o kdejakou kostelní věž. Pan oberkomandant mu strhl erb a vyhnal ho z krámku. A růži

podupal a ona se celá ještě víc zarosila. A nakonec se růže ztratila, prý si ji odnesla nějaká bába z hor, ale nikdo o tom nic přesného nevěděl. A zlatý střevíček dočista zmizel.

Doma nebylo už co vařit, mohli dát vyvařovat jenom staré boty. Tehdy švec Raška uvažoval, že vezme verpánek a půjde ševcovat jinam. Třebas do turecký země anebo do Jižní Ameriky, kde jsou pampy, kůží nadbytek a pořádných ševců tuze málo. Když chtěl na úřadě podat žádost o povolení, tak ho vyhnali a řekli mu, že je všude dobře, ale doma nejlíp.

Šel tedy domů a potkal cestou hřbitov s nápisem: „Co jste vy, byli jsme i my. Co jsme my, budete i vy.“ A visela tam připíchnutá cedulka:

PŘIJMEME HROBNÍKA,
KTERÝ UMÍ KOPAT KRUMPÁČEM
A STEJNĚ RYCHLE HÁZET LOPATOU.
A ZA ŽÁDNOU CENU NESMÍ BÝT SMUTNÝ.

Stál a přemítal. To je náramné zaměstnání. Práce je pořád. Pořád je víc lidí, co umírají, než těch, co potřebují boty. Laciného smrkového dřeva na rakve je v Beskydech také dost. A smutný nikdy nebyl. Ustavičně si nějakou broukal.

„Rozzlobil se švec
pro mizernou věc,
že ho blechy štípaly,
neměl na ně posady,
udělal si klec.“

Smekl klobouk a vešel na hřbitov.
A to neměl asi dělat.

/5/

KDYŽ SKONČILA VOJNA, OLDŘICH UŽ U HROBAŘINY ZŮSTAL. A nebyl nikdy smutný. Ševcovské písničky zapomněl a zpíval si valašské:

„Jdú Valaši, jdú
hore dědinú,
jeden nese česnek,
druhý nese pepřek,
třetí cibulú.“

On nesl krumpáč a lopatu. Byl to zvláštní hrobník. Bral život vesele, jak šel. Vždyť hřbitov byl zahrada otevřená. Kvetly tu macešky i voskovky, lidé přinášeli chvojí z lesa a růže ze zahrádek. Pořád to zde vonělo a pořád tu zpívali ptáci, jako by tady na hřbitově začínal jiný, nadpozemský život, jako by to byla ta přestupní stanice k Pánubohu. A lidé, co sem přicházeli, byli tiší, nehašteřili se a měli často slzu v oku. Když se naklonili nad hrob, slza jim vypadla a vyrostl po ní kvítek, sněženka nebo sasanka, podle toho, která roční doba byla v kalendáři.

Přicházel sem za ním malý Jirka a kytky, co měly málo vody, kropil z konvičky, na které bylo na jedné straně namalováno rozesmáté sluníčko a na druhé straně uplakaný měsíc.

Vždycky na podzim pomáhal Jirka tatínkovi smetat spadané listí. Nametli a nahrabali veliké kupy listí. Jirka do nich skákal a dělal kotrmelce, jako by to byla voda anebo sníh. Švec Oldřich kopal hroby nerad. Ponořoval se s krumpáčem a lopatou stále hlouběji, kolem něho padala jen hlína a kamení.

Když vykopal stovku hlubokých hrobů, přestal být veselý. Měl najednou takový malý smutek v oku, smutek jako zrnko písku. V ten čas mu přikázali připravit místo v knížecí hrobce. Otevřel hrobku a čekal. Dva páry černých koní přivezly knížecí rakev zdobenou zlatem a vyřezávanými andělíčky. Pan farář měl krásný proslov, pak rakev rychle spustili po provazech do hrobky, a protože byla zima, spěchali do hostince na svařené moravské víno.

Oldřicha napadlo, jestli to není jeho kněžna s kuřím okem. Slezl do hrobky a otevřel zlatou rakev s andělíčky. Byla to ona! Ležela v rakvi v bílých svatebních šatech. Maličko ty krajky odhrnul a spatřil na jejích nohou své zlaté střevíčky i s klíckou pro kuří oko. Ošlapané a unavené životem, ani zlato se už nelesklo. Ale vydržely jí až do hrobu, jak si přála. A ještě než rakev zavřel, naposledy se podíval na kněžnu. Zdálo se mu, že se taky usmála a dokonce na něho mrkla: Byl jsi pašák, Oldřichu.

Potom to však šlo s Oldřichem s kopce. Byl stále smutnější. Jednou šel po hřbitově a viděl nad sebou smutný mrak. A zdálo se mu, jako by ten mrak mluvil:

„Neměl jsi být smutný, a smutný jsi. Tys ten flek na hřbitově neměl brát.“

Podíval se po tom mraku a povídal k němu do nebes:

„Je mi najednou líto dávat lidi do hlubokých děr.“

A tu mrak řekl:

„Taky umřeš, Oldřichu. A bude to brzy. Máš nemoc, kterou neumějí lidé vyléčit.“

Oldřich šel domů a záhy poté v něm lékaři objevili tu nemoc. Nebylo mu ještě čtyřicet a měl zemřít. Co se mělo stát, stalo se. Než jeho rakev naposledy zavřeli, málokdo si povšiml, že nahoru uletěl bílý mráček. Vypadal jako balónek z pouti, ale byl krásnější a neskutečnější. Mířil k nebesům, pověsil se na oblaka a beránci byli rádi, že mají mezi sebou dobrého kamaráda.

/6/

A TEĎ HLAVNĚ RAŠKA JIŘÍ. PROTOŽE ON NEJVÍC DOSÁHNE, dosáhne tolik jako pan král anebo jako Kája Gott. A možná že dosáhne ještě dál. Dosáhne do mraků a bez velkých zázraků. A jakpak to dosáhne? To se dozvíte. Když byl Jirka malý, musel hodně pracovat. Musel se jako mužský starat o ženský – Věru a Ladislavu –, a jak plakaly, utíral jim slzičky a lámal jim chleba do kafe bryndy. Bránil je pěstmi před ostatními ogary a v těch bitvách utrpěl nejeden šrám. Nosil uhlí a štípal dříví. Maminka Bedřiška mu dávala sedm úkolů denně a on vážil na vážkách každou volnou chvilku. Brzy poznal, že všichni lidé mají zhruba stejně volného času, ale na každém záleží, jak s ním naloží.

Od hokynáře Bartoně přitáhl sud od slanečků. Voněl dálkami a stříbřitými rybkami, které plavou jak šipky mořem a skáčou nad hladinu. Sedl si u sudu na kámen, naslinil si prst a olízl sůl zvnitřku. Lízal sud dokola a pak do něho praštil a on se sesypal, a byla tu pojednou spousta lyží. Vybral si dvě prkýnka, ořezal je nožem a připevnil na boty řemínky a špagáty. Namazal je kunerolem a šel lyžovat.

Pustil se s kopečka, pustil se do kopečka, sníh lítal na všechny strany, a on zapomněl na starosti kluka, který tak brzy ztratil tatínka.

/7/

JEDNOU V NEDĚLI SE VYDAL NA PRKÝNKÁCH OD SLANÉHO MOŘE k paní Aničce Pravečkové. Už tam dlouho nebyl. Chaloupka nad Horečkama měla pořád na okenicích namalovaná srdce lásky. Jenže teď byla posypaná sněhem jako cukrem. Všechno bylo pod sněhem. Mlýnek na vodu neklapal svou písničku žbluňky-žbluňky-žbluňk, ale stál tiše, penízky se třpytily. Jen voda pomalu tekla, jako by se bála zastavit, že nastydne a zmrzne. Před chaloupkou ležel jasan, jako tam ležel tenkrát, když sem přišli poprvé s tatínkem. Teď byl obalen jinovatkou a byl tvrdý jako železo.

Jirka zaklepal na vrátka. Anna Pravečková mu přišla otevřít, hned ji poznal. Vlasy jí zbělely, ale oči měla stále veselé. Zub už si dala nasadit.

Krásně ho vítala: „Pojď dál, chlapče!“ Sundal si prkýnka z mořského sudu a vstoupil do chaloupky.

Paní Pravečková to měla uvnitř jako v pohádce. Lavice, stůl, židle, strop a trámy ze světlého dřeva – vonělo to tu jako v lese – a na stěnách obrázky malované na skle. Z nich se dívali fousatí pánové a kolem a hlavy měli kulatou svatozář. Jeden z nich seděl na bílém koni a podél něho padal namalovaný sníh. Na polici visely baňaté hrníčky se šprýmovnými obrázky. A pod nimi stál gramofon s troubou a nakresleným psem, který poslouchal, co se to hraje za fajnovou muziku.

Uprostřed všech obrázků bylo vyfotografováno město. Město rovné a proteplené sluncem a na kraji byl chrám s uříznutými věžemi.

„Tetičko, co je to za město?“ zeptal se Jirka.

„Paříž. Když jsem byla mladá, chtěla jsem tam jet. Ale nikdy jsem tam nebyla. Už jsem měla ušité růžové šaty s volánama…,“ řekla paní Pravečková a ukázala na uříznutý chrám.

„To je Notre Dame.“

A pak už o tom nemluvila a mluvit nechtěla.

Postavila před něho čaj v baňatém hrníčku se zeleným čtyřlístkem

a na talířku mu podala buchty s mákem a tvarohem. Jirka si nacpal bříško. Pak nad ním Anička Pravečková mávla – anebo nemávla, kdopak to ví? – kouzelnou lyžařskou hůlkou a jemu se začaly klížit oči. Lehl si na lavici a Anička mu dala pod hlavu vyšívaný polštář s laněmi a jeleny. Ten jeden jelen zatroubil a Jirka naráz usnul.

Když se probudil, cítil se silnější než předtím. V místnosti nikdo nebyl, jenom tu praskalo dříví v kamnech a tikaly dřevěné hodiny s orosenou červenou růží. Spatřil ji a lekl se. Jako by tatínkova růže z erbu vylezla na ty hodiny po řetízcích se šiškami. Otevřel chaloupku, nasadil si slanečkové lyže a šusem zamířil ke své hodné mamince.

/8/

MAMINKA KRMILA JIRKU BRAMBOROVOU POLÍVKOU S HŘÍBKY a kropila ho vodou z potoka. Vyrostl v pořádného kluka. Měl rozčepýřené vlasy a podobal se horské kleči, která roste až tam, kde se ničemu jinému nedaří. Ale ze země ji nic nevyrve. Ani vítr, ani lufťáci z Prahy. Byl plachý, protože za společníka měl tichý les a horské stráně. Přátelil se s modrými potoky a kamarádil s bílým sněhem. Volal na ptáky, kteří kroužili nad špičkami stromů, a utíkal na lyžích za urousanými zajíci a přál si, aby na něho počkali. Ale nikam nevzlétl a nikoho nedohonil, jenom svůj stín měl vpředu anebo v patách. Připadal si ubohý proti všem v přírodě, kteří běhají, skáčou a létají. Ale bude jako oni:

„Zajíci! Jednou vás na lyžích doženu, vykrákám vás za dlouhé uši! Havrani! Jednou k vám vzlétnu a natrhám si šišky z nejvyšších smrků!

Beránci na obloze! Až vyrostu, pocuchám vám kožich! Slyšíte?“

Čekal, co řeknou. Zajíci dál křižovali pole a panáčkovali, beránci veslovali po obloze jak v modrém moři a jenom havrani se mu smáli a skřehotali, aby se šel raději schovat za pec a jedl tam frgále.

Dal se do učení k mistrům lyžařům paní Parmové, panu Parmovi a panu Pituchovi. Ti jezdili na Moravě s kopce, kroutili zatáčky skoro exotických jmen jako kristiánka anebo telemark, řítili se svahem a měli na očích brýle jako piloti otevřených letadel anebo automobiloví závodníci. Vyhráli pro Frenštát kdeco a bůhvíkde.

Vyhráli poháry z aluminia a ze stříbra. Plakety z bronzu a vyznamenání z cínu. Jednou vyhráli i zmrzlinu a kilo burských oříšků a bůhvíkolik titulů. A tak se Jirka k nim dal. Už se učil zámečníkem v Příboru a měl pravé lyže. Talent na lyžování však moc veliký neměl.

A tak chodil s kamarádem Pavlem Mikeskou brzy ráno běhat do lesa. Frenštát ještě spal, a jak utíkali ulicemi, slyšeli otevřenými okny chrápat vážené občany. Chrápal pan lékárník Andělín i pan řezník Čendl. Běželi přes náměstí s podloubím a kolem kamenného Jana Nepomuckého, co stojí na náměstí. Když zahnuli k lesu, minuli dům houslisty Fialy, který ve dne spal a v noci hrál. Ten už čekal, až tudy poběží, aby je mohl polít z ručně malovaného nočníku s kopretinami. Ale nikdy se mu to nepodařilo, i když měl tak zvláštní nočník. Měl čtyři ucha, aby člověk v rozespalosti vždycky nahmatal alespoň jedno.

Potom už byla cesta na trénink hladká. Jenom z posledního domku se ještě ozvalo:

„Vy zatracení blázni!“

Už běželi v tichém smolovém lese. V lese bylo krásně. Lidé tu nebyli a zvířátka jim nevadila. Kličkovali mezi stromy a našlapovali na měkké jehličí. Cestičky byly rovné jako pruty anebo jako závodní dráha. Udržoval je jenom vítr, slunce a déšť. Někdy doběhli až k chaloupce Aničky Pravečkové, ale ta ještě spala. Srdcata lásky na okenicích byla zavřená.

A tak se u mlýnka se stříbrnými ošoupanými penízky napili ze sklenice. Dostali z té vody dobrodějky takovou sílu, že mohli běhat v lese ještě hodinu.

V zimě Jirka vyhrál první sjezdařské závody na Radhošti, kde stojí silný slovanský bůh Radegast od sochaře Poláška. Ale abych vám řekl pravdu, tak ho ježdění s kopce nebavilo. Bylo to pro něho málo. Chtěl skákat. Chtěl skákat jako pstruh, chtěl se kouknout seshora na lidi, chtěl si utrhnout šišky z nejvyšších stromů a hlavně chtěl skákat dál, než to dosud lidé dokázali. Kde vzal tu troufalost a drzost? Kde berou takoví kluci v tomhle věku drzost?

Jirka chtěl dokonce létat, ale ne jako kachna, která dopadne na vodu jako buchta s roztřepanými křídly, ale chtěl létat jako albatros z rodu mořských ptáků buřňáků.

Na sněhových můstcích začínal. Ale jak se bál! Hlavu si dával

mezi ramena a strachoval se, aby si ji nerozbil. Od pádů měl boule za ušima i před ušima.

/9/

KDYŽ VIDĚL POD SEBOU NA MALÉM MŮSTKU SNĚHOVOU DÍRU, zamrazilo ho. Když spatřil na velkém můstku propast, sevřelo se mu srdce. Zavřel oči. Pořád měl hlavu mezi rameny a zkřížené lyže. Spadl na zem a oslepl. Sníh mu zalepil oči, rozházel mu ruce a nohy, roztočil ho jak špatně přišitý knoflík.

Ze všeho nejvíc se podobal kachně.

Ze všeho nejmíň se podobal albatrosu.

Stál pod kopcem a tekly mu slzy. Plavalo v nich slunce a les. A ve špičkách smrků krákorali havrani: „Co bude dál, ogare? Ty bábovko s hrozinkama! Ty pazgřivče! Vždyť jsi chtěl trhat šišky ze stromů! Kdo chce lítat, musí být jako houžev."

Vztekle je pozoroval a lezl znovu zarputile na můstek.

Tisíckrát skákal na sněhových můstcích bez lidí.

Havrani se mohli na větvích smíchy uřehtat. Člověk, a chce létat! No to je podívaná! Přitom to měli na tribuně a zadarmo. Když Jirka ležel a nechtělo se mu vstávat, nudili se a klovali do smrkových šišek a plivali na něho semínka.

Když skočil potisící, havrani vypoulili své sto let staré oči. Kluk měl hlavu vztyčenou, lyže vedl rovně a letěl – no asi jako havran. Havrani odletěli. Bylo to pro ně fiasko a propadák.

Příští zimu se Jirka Raška pořád učil zámečníkem. A při skákání mu radili příbuzní, bratranec Bartoš a strýc Rudolf. Sami výborně skákali, a zvlášť strýček Rudolf, který skákal ještě na můstku na Pustevnách a stal se účastníkem Tatranského poháru. Příbuzní mu vyrobili výborný vosk na lyže složitého názvu „Létápolétásamo".

A pak se jednou Jirka vydal na opravdové závody.

Na prsa mu dali číslo, na záda mu dali stejné číslo. Ty závody nevyhrál ani neprohrál. Byl tak uprostřed. Ale vyhrál koláč s hrozinkami.

Jenže na závody koukal veliký odborník přes skákání z Rady skoků a pádů pan Plíšek. Měl silné brýle, na nose bradavici, tužku, notýsek a dalekohled.

Řekl nahlas:

„Ten Raška je toporný. Nic z něho nebude.“

A vysmrkal se.

Všichni kolem pokývali hlavami jako havrani na větvi. Když to říká taková kapacita, tak to tak bude.

/10/

A PAK JIRKA NALÉTAL VZDUCHEM TOLIK LETŮ, JAKO NALÉTÁ nejlepší letec aerolinií. Vzal si ho do parády ostravský trenér, někdejší výborný závodník, krejčí Josef Skrbek, a ten mu panečku dal. Figura musela být fík a šmik, jako když se šije v salónu modes robes pro nóbl pány a nóbl dámy. Nic nesměl odflinknout a styl vybrušoval, jako když se brousí sklo. Jirka přišel na to, že ze všeho nejdůležitější je odraz. Jak se dobře odrazí, tak potom dobře a daleko letí. Poznal, že musí také zápasit s matičkou aerodynamikou a hned po odrazu najít nejlepší polohu lyží i těla. Potom se musí usadit do vzduchu.

Nikdy si nenatahoval čepici. Rychlost na nájezdu kontroloval ušima, v uších slyšel, jak rychle jede, jak to sviští. Potom se odrazil a srovnal a pak už prožíval jen radost z letu. Zahlédl koutkem oka šišky na vrcholech smrků, které si vždy mohl lehce utrhnout, protrhl už párkrát kožich beránků pasoucích se nízko nad zemí a svistem lyží vyděsil upovídané havrany. A hlavně viděl stráň pod sebou a kritický doskok. Často letěl rychlostí stovkou.

Byl také sportovec amatér, jak to chtěl předseda olympijského sboru bělovlasý Američan Avery Brundage. Žil skromně. Měl málo peněz. Co vydělal, dal mamince a taky do šrajtofle na drobná vydání. Opravoval teď obráběcí stroje v MEZ ve Frenštátě a dělal na nich generálky. Stroje byly na to, aby se točila všude kola a padalo z nich zrní, chleba anebo rovnou housky. Zkrátka samé potřebné věci. Sportoval po práci a dával si navíc dávky jako pro valašské koně.

Vyhrál první závody. Závodníci mu na nich začali říkat Franto, protože se chůzí a postavou podobal výbornému skokanovi na lyžích Frantovi Felixovi. Ale vy i já, my mu budeme říkat nadále Jirko, protože už jsme si na toho Jirku zvykli a zhruba nám to tak vyhovuje.

Ale hlavní nafouknuté město Praha nad ním ohrnovalo nos. Když

skákal Jirka v Krkonoších, největší a nejchytřejší žurnalista všech dob Žížalka řekl své kolegyni Chytráčkové:

„Pojď na kafe, teď skáče nějaký Raška.“ A pak se ten Žížalka musel vyptávat kolegů, jak skok vypadal, protože to byl skok nejen nejdelší, také nejkrásnější. Připomínal poprvé let ptáka z rodu mořských ptáků.

Jirka vyhrál jako jeho učitelé poháry z aluminia a ze stříbra. A plakety z bronzu. Jen z cínu nic nedostal, protože už se všechen cín dávno spotřeboval na ozdobné talíře a pivní korbele. Jinak vyhrál vanilkovou zmrzlinu, metr točeného koňského salámu, prut na ryby a patnáct dekagramů pražených mandlí.

V době, kdy mandle chroupal, dostal předvolání na vojnu.

Skočil se ještě nad Horečky rozloučit s paní Pravečkovou. Nasypal jí do dlaní mandle. Anna Pravečková se divila, že Jirka nerukuje k vojenským skokanům. A rovnou řekla:

„To si to páni zas udělali po svém. Prostě na tebe zapomněli. Anebo zanevřeli. V tom je nějaká lumpárna. Jsi jenom synek z Beskyd. Nevadí, napiješ se vody a chvilku si zdřímneš. Potom všechny nástrahy překonáš.

Jirka se hluboce napil u mlýnku s blýskavými penízky vody dobrodějky a lehl si uvnitř. Byl unavený po těch všech závodech. Na lavici měl už připravený polštář s laněmi a jeleny. Veliký jelen zatroubil, on usnul.

Když se probudil, ve světnici nikdo nebyl. Jenom hodiny tikaly a na nich jakoby podupaná červená růže. Pořád byla orosená a jemu se zdálo, že se na něj dívá. Cítil se po vodě a po spánku posilněný. Vyběhl před chaloupku, pohladil na okenici jedno srdce lásky a utíkal na vojnu. Vzal si s sebou jenom fotografii maminky, skočky lyže, kartáček na zuby a mýdlo modrojas.

/11/

JIRKA NASTOUPIL K VOJÁKŮM, CO STŘEŽÍ HRANICE NA ŠUMAVĚ. Šumava se mu líbila, to byl jeden velký les a jedno velké ticho. Jenomže tu nestály skokanské můstky. Dal si lyže smutně do kouta. Prášilo se tu na ně a dokonce pavouk si na nich předl pavučinu a čapal do ní úspěšně šumavské i pošumavské mouchy. Už by se ani

neuměl pořádně na můstku odrazit. Když si večer po výcviku lehl na polní lůžko, kapaly mu dolů slzičky. Jenže nějaký kapitán na ministerstvu obrany přišel na to, že se mezi vojskem ztratil zdatný skokanský lyžař. Muž, který by přeskočil v případě nutnosti a taky potřeby nepřátelské hranice anebo který by přeletěl celý pluk i s kuchařem a s kuchyní. Přenesl by se možná i přes oddíl ostře nabitých i vybitých děl. A to je škoda, aby takový skokan někde bloumal. Chytrý kapitán vyhlásil po tom lyžaři celoarmádní pátrání. Všichni dozorčí museli nakouknout pod postele, a kde bude nabrečeno nejvíc, tam ten lyžař spí.

Měli ho hned druhý den. Jirka měl pod postelí naplakané vody plný lavor. Dozorčí zvolal, když ho objevil: „Mordijé, Klatovy!“ a bylo to tím pádem zase pořádku.

Dali mu cestovní rozkaz a taky tři buřty na cestu řekli mu, kudy se jede do města Liberce. Sundal z lyží pavučiny, pavouka si dal do krabičky pro štěstí a nasedl na rychlík.

V Liberci ho čekal na nádraží narezlý mohutný pán. Měl ruku velkou jako medvěd. Řekl:

„Já jsem Zdeněk Remsa. Taky jsem skákal. Teď tady dělám trenéra. Musím si nejdřív vyzkoušet, jestli vůbec jsi ten plánovaný Raška z Beskyd.“

Dali mu na posilněnou hrách a kroupy a kus prasečího rypáčku. Přijel bojový vůz, naložil lyže a lidi a jeli ke skokanské věži. Byla to věž převeliká. Jirka už dlouho neskákal, a tak měl strach. Než se dal do lezení po schodech na tu věž, oznámil mu Remsa přísně:

„Buď to zaskáčeš, nebo to odskáčeš!“

Když Jirka lezl s chvějícíma se nohama na věž, vzpomněl si na tetičku Pravečkovou, jak slíbila, že všechny nástrahy překoná. Vždyť se napil vody dobrodějky a dal si šlofíka na polštáři s troubícím jelenem. A už se bál míň. Podíval se ještě pro štěstí do krabičky na šumavského pavoučka, pak si připnul lyže, rozjel se, dal si pořádně odraz a letěl vzduchem jako za starých časů.

Když přistál potřetí, viděl, že se na něho všichni dole usmívají. Remsa ho vzal kolem ramen a šli spolu jako kamarádi až do kasáren. V kasárnách byla brána tuze pěkně malovaná. A na té bráně stálo:

REMSOVI CHLAPCI
REMSA MALČIKI

Remsa mu pokynul, aby se neupejpal a šel jen dál. Žádný med to nebude, jenom práce.

/12/

V TÉ DOBĚ PROBÍHALA NA RADĚ SKOKŮ A PÁDŮ BOUŘLIVÁ porada, že není možná, aby Československo nemělo ani jedinou zlatou zimní olympijskou medaili. Letních medailí byl pomalu kýbl a studená medaile nikde. Samosebou je to také zaviněno tím, že je málo zimy. Pan Dobroruka navrhl, aby se dovezl sníh z Kanady. Už jsme odtamtud přivezli jednou před válkou hokejového trenéra Matěje Bucknu, tak můžeme dovézt i sníh.

Odborník na skoky pan Plíšek řekl, že je to hloupost. Češi nemají lyžování v krvi a hlavně nemají tradici a taky nemají kondici. Sníh jim nepomůže. Medaili nikdy nezískají. Navrhl, abychom medaili tajně koupili rovnou u nejlepších sportovců na světě, Norů, a dali jim za ni milión korun buď českých, anebo norských. A když nebudou chtít, tak třebas hrad Křivoklát. Křivoklát pro ně bude nejpřitažlivější ze všech hradů, v hradě jsou saně staré jako Metuzalém a vaří se tam pálivý Ohnivcův guláš. A je tam krásný sklepík na víno. Shromáždění ztichlo. Návrh stál za uváženou.

Tiše v koutku na soudku vosků na lyže seděl přizvaný trenér Zdeněk Remsa. Už toho měl dost, a tak se rozhořčil:

„Medaile za sportovní výkon se nedá koupit. Tu si musí každý národ vybojovat. My nejsme tak hloupí a nešikovní, abychom to nedokázali. To by v tom byl hrom, abych neudělal světového skokana."

To bylo silné slovo. Shromáždění zašumělo, v této zemi světový skokan nikdy nebyl, leda v rybníku, což se dokázalo při závodě žab na louce v Chlumu u Třeboně.

„Co k tomu potřebuješ, Remso?" řekl předseda.

„Potřebuji nové můstky s umělou hmotou PVC, nové boty Botas, nové lyže, maso na veliké bifteky a čokoládu, co mají závodníci rádi a co ji potřebují. A pak potřebuji korespondenční lístek, abych napsal

své ženě Vlastě, ať mě často nečeká, protože budeme hodně trénovat.“

Rada skoků a pádů si dlouho něco šuškala, ale pak si spočítala, že Remsův návrh je přijde nejlaciněji. Nebude se muset jednat přes oceán s Kanadou a nebude se muset převážet až do Norska královský hrad Křivoklát, což by jistě vyvolalo pobouření. Nakonec dali peníze, ale bylo jich tak akorát. Jediný Plíšek hlasoval proti a zase křičel, že Češi nemají tradici a kondici. Ty peníze, co Remsa dostal, byly z Matesa, někdo však říkal, že jsou z gotesa. To už je jedno, hlavně že je Remsovi dali. Ale oznámili mu velice tvrdě:

„Jak ta zlatá nebude, bude, Remso, s tebou zle. Ztratíš titul zasloužilého trenéra a budeš až do smrti krmit lvy v liberecké zoologické zahradě, a jak je ti známo, ti tam už jednou pokousali fotografa Tylínka. Ještě teď má díry na krku.“

No, Remsa se lvů nezalekl a vzal to. Spoléhal na sebe a na své chlapce v Dukle. Na Motejlka, který lítal jako otakárek, na mohutného Matouše, na jemného Hubače, na dlouhého Doubka a taky na nováčka Rašku. Byli to chlapci od černého řemesla, dělníci zvyklí makat, žádní padavkové. Samí horští nebojácní chlapci. Studenti by také nebyli marní. Mají toho dost v makovicích, ale ti lítají mezi sportem a školou. Každý z Remsových chlapců mohl dobýt zlatou medaili. Ale taky ji nemusel získat nikdo. V tom byl ten háček. V tomto případě by Remsa šel krmit ty kousavé lvy.

/13/

PAK PRO NĚ POSTAVILI VE VRATISLAVICÍCH, TRUTNOVĚ, Rožnově a Banské Bystrici nové můstky s umělou hmotou. Dříve se položily na můstky rohože ze slámy, teď je nahradili vynálezem ryze moderním. Umělá hmota byla sestavena z přiléhavých plátků, jako je tomu u penízkového rytířského brnění. Hmota se podobala ubrusům.

Obuvníci ze Skutče jim vyrobili lacino a akorát na nohy skokanské boty Botas. Němečtí lyžníci dodali lyže značky Poppa, vyrobené v Oberwiesenthalu. Němcům jsme dali za ty lyže plzeňské pivo. A přidali jsme jim tři koše raků klepetáčů z Tábora, aby si je mohli vysadit do německých potoků.

Metrák čokolády zaslala zadarmo z ušetřeného materiálu firma

Orion Modřany, podnik celého národa.

Svíčkovou na veliké bifteky dodaly pod rukou podještědské jatky. A mohlo se začít.

Skákali na umělé hmotě. Když jeli po hmotě dolů, chrastilo to a bouchalo jak v zakletém hradě. Bylo to krásné, ale hmota nemohla nahradit sníh sněhových vloček. Jak prošoupali jeden můstek – frrr! – letěli speciál letadýlkem na další, aby neměli zdržení.

Blížily se totiž tenkrát IX. zimní studené hry v slavném rakouském vyžehleném městě Innsbrucku.

Jak napadl sníh, začalo se naplno. Když se někdy povyrazili, Remsa je tahal ráno z postele: „Flámovat umí každý, ale ráno vstávat a pracovat, to je, pánové, umění!“ Honem tedy z postele, biftek do sebe, čokoládu do pusy, lyže na rameno a skákat. Dole pod můstkem stál vždycky Remsa. Chytal se za hlavu, popadal se za břicho, povzbuzoval je a hlavně jim opravoval chyby. Přestože Remsa neskákal, byl ze všech nejvíc unavený. Měl hlavu jako škopek a často mu v ní bzučelo. Domů ke své ženě Vlastě skoro nejezdil, jenom jí psal pohledy, že ji má rád, ale to jí nemohlo nijak pomoci, ani si za to nemohla nic koupit. Remsovi bydleli v Praze ve starém domě, a tak paní Vlasta a její dcera Eva si musely nosit samy uhlí až do třetího patra. Eva vždycky remcala:

„Tatíček si dělá světovýho skokana a my nosíme uhlí.“

Ale ani Remsa to neměl lehké, spával měsíce v kanceláři na lavici u vojenské služby. Když ho to moc tlačilo, probouzel se a myslel na to, že měl svolit a raději že se měl dát Norům za zlatou medaili ten hrad Křivoklát. Jedl v automatech studené párky a k tomu pil teplé pivo.

Ráno pod můstkem Remsu chmury přešly, pozoroval své létající chlapce. Překonávali v sobě strach a pěstovali odvahu. Každým skokem házeli kus bázně do propasti. Strach překonávali ode dne ke dni, až zůstal úplně malý a nepatrný. Jenom když byl vítr lomcovák anebo špatný můstek, vylézal strach zase ven.

Byli už krásní a odvážní. Podobali se hrdinovi Ikarovi, který podle pověsti chtěl první létat.

Stále více se formovala Remsova parta. Základem party byl Drahoš Jebavý a inženýr Nevlud. Pak přišli Matouš, Motejlek, Hubač. A takový kluk jako Láďa Divila, který v Krkonošském národním parku choval na žír bejka a před zimou ho vždycky prodal,

aby měl peníze na sezónu. Dlouhý kluk Franta Rydval, zvaný Ridžvej. Rudla Doubek z Vysokého nad Jizerou a Ruda Höhne z Krušných hor. Jirka Raška, Bohumil Doležal, Karel Kodejška, Bohuslav Novák. A určitě by k nim ještě patřil Jáchym Bulín, který měl první dynamicky styl jako Raška, ale těžce se zranil při skoku v Tatrách.

Byli to dohromady báječní kluci. Nezáviděli si, a když, tak málo. Kudy táhli po Evropě s lyžemi, říkali si: „Kdyby aspoň ten zabral." Bylo jich hodně výborných a taky soutěživost mezi sebou je hnala vpřed. Dlouho nestanul Raška první. Dávali mu na frak. Motejlek to byl, který skočil v Oberstdorfu světový rekord 145 metrů. Dlouholetá práce Remsy přinesla první ovoce.

A všude s nimi táhl smích a zpěv. V Německu jednou hospodský zavřel hospodu a šel s celou rodinou na jejich rozlučkový večírek, aby je ještě jednou slyšel zpívat. Se zpěvem a smíchem se prý dá dobýt celý svět.

/14/

NA OLYMPIJSKÝCH HRÁCH V INNSBRUCKU SI RAŠKA NESKOČIL ani jednou. Přestože ho vezli přes hory doly, řekli mu, že to ještě neumí jako ostatní a že by tady v Tyrolích mohl udělat našemu sportu hlavně ostudu. Ať si sbalí fidlátka a horempádem jede zpátky. Přes hory a doly. Jirka chodil po tom tyrolském městě jako bez duše a v tom smutku ho rozveselila tyrolská kapela. Muzikanti hráli, až se hory zelenaly a začal s nich slézat sníh. Až toho museli na příkaz starosty Innsbrucku nechat, aby tam nějaký sníh vůbec zbyl pro závody.

Jirka došel až k velikému zlatému pylonu, na němž plál olympijský oheň přinesený z řeckého Olympu. Ohřál si u něho ruce a nohy a vydal se k můstku, kde budou skákat kamarádi Matouš, Motejlek a Hubač. Vyndal z krabičky svého šumavského pavoučka a vypustil ho do tichého koutku pod věž pro štěstí. A pavouk se tu hned choval jako doma, rozpředl síť a začal chytat nasládlé rakouské zimní mouchy.

A pak se Jirka vydal na vlak. Jel přes Linec, kde prodávali linecké cukroví.

Ten vláček řídil mašinfíra Prochaska z Vídně a houkal na houkačku a troubil na troubačku a pil po cestě coca-colu. A všechny zvony vesnických kostelíků k tomu vyzváněly. Bílý sníh na horách byl bělejší než v barevných časopisech Praline a Salzburger Volksblatt. V bystrých potocích skákali kiloví pstruzi, které si Rakušané nechávali na pozdější doby, až vychytají všechny pstruhy v Československu. U horských hotelů a chat leželi spokojení bernardýni s rodokmenem po pradědečcích ze sousedního švýcarského kláštera svatého Bernarda. Na krku měli růžové mašle a soudky s jamajským rumem a čekali, až se někdo ztratí.

Jirkovi přišlo najednou všeho líto a začaly mu zase kapat slzy.

Vysvitlo sluníčko, posadilo se na kopec, aby nemuselo pořád namáhat nohy, a uvidělo vláček. Začalo vysoušet zlatými šípy Jirkovy slzy i sněhové vločky. Jirka slyšel:

„Už nebreč, ogare. Porážkami se člověk mučí a zároveň učí. Za čtyři roky můžeš mít olympiádu čerstvou, novou, francouzskou. Jak se vrátíš domů, dej se do toho. Další fňukání je na nic."

Vláček dorazil na hranici. Jirka přesedl na jiný vlak, který už řídil český mašinfíra Procházka. Ten pil z bandasky bílý kafe bryndu. Jeli v noci českou krajinou a na spící vesnice se špičatými kostely svítil měsíc. Měl tvar jako kolíbka a Jirka si do něho vylezl, měsíc ho houpal a on spal. Spal – dokud se nevyspal. A když se vyspal, byl zase svět růžový. Jako růžová zahrada anebo jako růžové těšínské jablíčko. Kousne do něho a má chuť zase létat jako Ikaros. Taková je moc čaroděje spánku. A zvlášť když se houpáte v kolíbce měsíce a za ruku držíte sličnou sestru hvězdu.

/15/

REMSOVI CHLAPCI ZATÍM NASTOUPILI V INNSBRUCKU NA můstky. Na prsou měli lvy a v kapse čokoládu z Modřan. Největší nadějí byl Josef Matouš řečený Buby, Trutnovák. Vystudoval průmyslovku a dělal v Poříčí v elektrárně. Byl přemýšlivý a těžký. Často lámal lyže. Pak se zlepšil a byl už znamenitý. Na zadeček si už nesedal a létal nádherně, vysoko a daleko. A co se tedy nestalo. Matouš po prvním kole dokonce vedl a utvořil rekord můstku. Kdyby se mu ještě ve druhém kole povedl jeden parádní skok, vyhrál

by zlatou medaili a pohádka by skorem skončila. Ale nějak se to zvrtlo. Před dalším kolem se mu rozklepaly nohy a rozdrnčely nervy. Už tak parádně neskočil. Snad to bylo také tím, že nenajedený šumavský pavouček si víc hleděl nasládlých much než svých povinností a nedržel všechny palce. Centrum spočítalo, že Matouš skočil na čtvrté místo, a medaile z bronzu ho minula o vlas.

Na velkém můstku skočil zase Motejlek na místo desáté.

Medaili tedy nevyskákali. Dostali jen čestnou cenu redispéro.

Ale Rada skoků a pádů byla doma spokojena. Poslala do Innsbrucku telegram:

„GRATULUJEME K DVĚMA VZÁCNÝM MÍSTŮM. JE TO DOBRÉ. CO NENÍ DNES, BUDE PŘÍŠTĚ. NEZTRÁCEJTE HLAVU. PŘIVEZTE JI URČITĚ S SEBOU DOMU. BUDETE JI POTŘEBOVAT. ZA ČTYŘI ROKY VÁS ČEKAJÍ JUBILEJNÍ DESÁTÉ ZIMNÍ HRY V MĚSTĚ GRENOBLU. JDĚTE SE VYCPAT!“

Správně to mělo znít „vyspat“, ale na poště v Innsbrucku to popletli a Zdeněk Remsa nad tím dlouho koumal, ale pak mávl rukou. Půjdou se raději všichni vyspat. Sfoukl svíčku, ale pak zase rozsvítil. Vzal pohled Innsbrucku a napsal své ženě:

„Milá Vlasto. Mám tě pořád rád. Tady v Innsbrucku jsme nic nevyhráli, jenom redispéro. Musíme trénovat dál a víc. Je mi líto, že musíš nosit uhlí do třetího patra další čtyři roky. Až vyhrajem tu první zlatou medaili, všechno ti vynahradím. Uhlí budu nosit já až do konce života. Budeme chodit tančit a taky na bílou paní do Kravína, kterou máš tak ráda. Tvůj Zdeněk.“

Šel ještě hodit lístek do kaslíku. Měl dobrou náladu, všechno dosud dobře vypadá, a tak si zpíval:

„Nad Berounkou pod Tetínem růže už se červená,
vedle stráně tam s vojínem dlí panenka blažená…“

Pročpak by si nezpíval? Krmit lvy ještě zatím jít nemusí, do Grenoblu je široko a daleko.

/16/

PO NÁVRATU DO LIBERCE NAŠEL REMSA SVÉHO NEJMILEJŠÍHO chlapce Jirku Rašku, jak si balí černý kufřík a chystá se do Beskyd. Vypršela mu vojenská služba. Remsa si dal ruce v bok a povídal: „Copak, Franto? Myslel jsem, že s námi zůstaneš. Dosud jsme nesnědli všechny krávy z Liberecka. A čokolády máme ještě plné muniční skladiště.“

A Jirka mu na to řekl:

„Remso, já nejsem na vojnu stavěný. Nejde mi to, netrénuji jako doma. Nic mi v tom nebraň.“

„Jak chceš,“ povídal Remsa a zamyslel se, „aspoň budeme mít víc želízek po celé zemi. V naší partě budeš pořád. Dostaneš i něco na přilepšení. Bifteky si koupíš ve Frenštátě u řezníka a čokoládu ti pošleme v krabici od cukru. Někdy se přijedeš podívat ty na mě, někdy já na tebe. Někdy si společně zatrénujem a budem tomu říkat soustředění.“

„Tak dobře,“ řekl Jirka Raška. Protože tam dva roky sloužil a dohromady mu nic nedali, sebral si jedny červené tepláky s nápisem DUKLA. Byly to pěkné tepláky a měly čarovnou moc. Protože byly vojenské, poslouchaly na slovíčko. A běžely vždycky tam, kam jejich pán.

Jirka přijel domů, dal pusu mamince, vzal si buchtu se zelím a šel se projít nad Horečky, k chaloupce Aničky Pravečkové.

Když se blížil k chaloupce, neviděl kouř z komína jako jindy. Pojalo ho neblahé tušení. I zblízka byla chaloupka ztichlá, jako by v ní nikdy nikdo nebydlel. Voda v potůčku netekla a neprozpěvovala společně s mlýnkem svou písničku žbluňky-žbluňk. Okenice byly zavřené a ani jedno srdce lásky nekoukalo vstříc lidem. Jirka si sedl na jasan a litoval, že sem častěji nechodil a víc si Aničku Pravečkovou neužil, protože ji měl moc rád. A jak seděl a hleděl, viděl na zápraží čerstvě namočené koště. Někdo s ním musel zametat. Že si tetička Pravečková dala po úklidu šlofíka?

Radostně vyskočil a tloukl na dveře. Bušil stále víc, jako by chtěl probudit někoho, kdo odešel do nenávratna. Najednou však zarachotil v zámku klíč a dveře se otevřely. Vykoukla Anička Pravečková a měla natáčky ve vlasech. A rozmrzele řekla:

„Á, to je pan Raška!“

Jirka vyhrkl:

„Už jsem se o vás, tetičko, dočista bál. Víte, já bych si u vás zase rád schrupnul.“

Ale se zlou se potázal. Tetička začala volat na celé hory:

„Žádné spaní na jelenech! Polštář s jeleny a laněmi tě nezachrání. Nejvíc práce musíš vykonat sám. Musíš víc trénovat. Proflinkal jsi na vojně spoustu času, poslední dobou se lajdáš, chodíš často na pivo. Chybí ti odraz a na můstku se ještě bojíš. Vím to. Odebírám kvůli tobě Československý sport. Psal to žurnalista Karel Moravec!“

Jirka se na ni udiveně díval, jak jí pusa jede, nevěřil svým vlastním uším. Nevzmohl se na odpor, jenom zašeptal:

„Kdybyste měla aspoň trochu vody.“

Tetička Pravečková se znovu rozkřičela:

„A už jdi! Voda dobrodějka dnes stejně neteče. Někdo přetrhl pramínek anebo ho vypily srnky. Mají mladé, tak víc pijou. Jen jdi! Trénink, běhy, činky, skoky. Až naskáčeš pět tisíc skoků, budu klidněji spát. A potom sem přijď. Utíkej! Nemáš moc času. Sotva čtyři roky!“

Jirka se rozutíkal s kopce. Ale když mu chaloupka zmizela z očí, zvolnil, začal se lajdat a hubovat:

„Už i ta bába mě bude honit do tréninku. Jsem unavený. Mám toho plné zuby. Lyže spálím a bude pokoj.“

Nadával, a jak šel lesem, spatřil na starém smrku ceduli, na které obvykle stálo: „Vstup do lesa v těchto i jiných místech zakázán od rozednění do rozetmění.“

Dnes tam stálo něco jiného. Jirka si stoupl na špičky a četl:

„Jen vyčkat, synu, to je moudrost pravá,
vždy pochybí, kdo předčasně se vzdává.“

To asi napsali lesní skřítci. Přemýšlel pak o těch slovech celou cestu. Skřítci byli moudří a sečtělí, znali kdejakého básníka. Vztek ho přešel.

Druhý den si vypůjčil od sousedů vozík na uhlí a dojel si do železářského obchodu pro vzpěračskou činku, která má na každém konci jeden kotouč jako kolo od žebřiňáku. Ušil si sám z režného plátna vestu s kapsami a dal si do nich po pár kusech železa. V tom běhal po lese sem a tam. Když tu spoustu železa vyndal, cítil se lehčí

a chtělo se mu skákat k nebesům. Byl už samá šlacha a sval. Podobal se lidem z tvrdého severu, s kterými chtěl soupeřit a nad kterými chtěl zvítězit.

/*17*/

JIRKA SE UŽ DŘÍVE OŽENIL, VZAL SI ŽENU VĚRKU Z ČESKÝCH Kralup a svatbu měli na radnici v růžovém. Pan radniční jim říkal krásná slova v ten den a v tu chvíli:

„Krásné je přátelství, když se v lásce spojí.
Ještě krásnější, když se nerozdvojí.“

A oni se tím snažili řídit. Po delším čase se Raškovům narodilo děťátko. Byla to Věrka. Přivezli ji beránci z oblohy a spustili dolů na ustřižené duze. Měla po tátovi oči jako trnky. Houpali ji v kolébce s červenými růžemi.

Tatínek Jirka pořád pracoval v továrně na generálních opravách. Trénoval, jedl bifteky z Frenštátu a čokoládu, co mu posílal z Liberce Remsa, zabalenou společně s napsanými rozumy. Dobýval vítězství, přeskočil stokilometrovou rychlostí sto metrů a proskákal Evropu křížem krážem a jednou si zaskočil do Kanady, kde leží na spadaných javorových listech pravý kanadský sníh. Vyhrával poháry plné vína anebo plné sodovky a dostával porcelánové vázy s červenými šustidraky, označené modrými rytířskými meči, které znamenaly boj mezi všemi a proti všem. A někdy odcházel poražen, protože skokanů byly na světě plné mraky a poháry s vínem chtěl vyhrávat každý, kdo nebyl z toho skákání na hlavu padlý. Jirka někdy také padal, to když foukal na můstku vítr lomcovák anebo vítr leďák a když byl můstek špatně postaven anebo špatně opraven a vyhazoval jak splašená kobyla na všechny strany. Chránil si při pádu hlavně hlavu. Pamatoval si dobře ten telegram od Rady skoků a pádů, že se za žádnou cenu nesmí ztratit hlava. A tak i po pádech držela hlava pořád na svém místě, jenom tělo měl rozbité, samou ránu, samý šrám a samý flastr. Nejvíc mu na rány pomáhala heřmánková mast od závodu Spofa Praha a heřmánkové koupele z pravého heřmánku nasbíraného na posledních moravských mezích.

/18/

RADA SKOKŮ A PÁDŮ HO POSLALA JAKO JEDNO ZE ŽELÍZEK do ohně do samotného Norska na mistrovství celého světa a přilehlého okolí. Letěl ve stříbrném letadle z Čech na sever do země, kam ho táhlo srdce. V Norsku byli jeho největší soupeři. Norové, stateční lidé, získali už pětasedmdesát lyžařských zlatých, stříbrných a bronzových olympijských medailí. Skokani, kteří si mezi sebou rozdělili skoro všechny zlaté medaile světa. Téměř každá vesnice má svého výborného skokana. Nikdy nikdo z cizinců nevěděl, jak je to možné, proč tomu tak je.

Jirka se rozhodl, že se tomu dostane na kloub. Musí se to dovědět, aby jednou mohl tyhle Nory porazit. A tak když vystoupil z letadla na letišti v Oslo, nejel do hotelu Viking, jak měl, ale zamířil do města a sedl si na zábradlí ve velice moderní čtvrti z betonu a skla Vika-terrasen. Ta čtvrť se rozkládala mezi západním nádražím a zámkem, kde bydlel norský doopravdický král Olaf. Jirka si vyndal housku se šunkovým salámem a vykulil oči, aby o nic nepřišel.

Zrovna byla volná sobota, viděl, jak se všude otevírají dveře a lidé jdou na lyžích k horám, zatímco auta supr dupr zůstávají v garážích. Vpředu šlape tatínek s miminkem v nízkosaních, pak babička s dědečkem, maminka, děti a kolem pobíhá nadšený pes. A jdou jich mračna až tam, kde je krásná příroda, smrky a tisy, borovice a modříny, stovky sportovních tratí a skokanských můstků jako v ráji. Konají se závody na lyžích pro chlapce a dívky, pro maminky a pro tatínky, pro babičky a pro dědečky a pro sportovní přeborníky. A všude visí cedule:

Příroda pro auta s hlupáky přísně uzavřena!

Večer si udělají ohníček, hrají na harmoniku a kytaru, chvilku si pospí, protože noc je krátká a krásná a měsíc se houpe na nebi. A tak to jde v zimě a také v létě, kdy musí obcházet fjordy a jezera. Sílí jim plíce a srdce a rozum, a protože jsou jich milióny, má celé Norsko vlastně železné zdraví. A ze statisíců lyžařů se pak snadno vyberou ti zlatí.

Tak to je – řekl si Jirka v Oslo na tom oslím zábradlí. Je jich jako národa málo, ale že jsou všichni silní, je jich na nás moc. Měl už hlad, ale ještě zůstal sedět a díval se do okének, jak Norové zasedli za stůl. Jedli skromně, a když skončili, každé dítě šlo k mamince,

podalo jí ruku a řeklo „takk for mat“, což znamená česky „dekuji za jídlo“. A pak šlo k tatínkovi, podalo mu ruku a řeklo také tatínkovi uctivě „takk for mat“. Jirka vykulil zase oči, protože tohle v Čechách a na Moravě a ani na Slovensku nikdy neviděl. Často spíš slyšel od dětí fňukání a kuňkání, že tohle nechtějí a tamto zase chtějí. Jsme moc rozmazlení, rozfňukaní, pohodlní a taky leniví. Jak potom můžem porazit statečné Nory? Ale Raška měl svou šanci a svůj plán. Nesmí fňukat a musí trénovat ještě víc. Musí být silnější než Norové a celý bílý skokanský svět. Jinak nezvítězí. Ale taky zas nesmí být zbrklý a nedočkavý. Bude se řídit rozvážným norským heslem:

BER TO KLIDNĚ!
TA DET RULIG!
NEPŘETRHNI SI TRIČKO!

/*19*/

JIŘÍ RAŠKA VYŠLAPAL PŘÍŠTÍ DEN NA LYŽÍCH NA HOLMENKOLLEN a nestačil se divit. Pochopil, že Holmenkollen je pro Nory ještě víc než pro Čechy Sparta-Slávia. Pro lyžaře znamenalo: spatřit jednou Holmenkollen a být do smrti spokojen a znepokojen. Holmenkollen nebyl daleko od Oslo, asi jako petřínská rozhledna od Václaváku. Ale už zdálky viděl převysoký štíhlý můstek s nájezdovou plochou; připomínal monumentální pomník nějakému velkému vítězství anebo rovnou velikému míru. Byl krásný jako bílá vzpínající se laň anebo jako bílý čáp, který drží v zobáku červenou vlajku Norů přepásanou modrým křížem.

Pod tím můstkem bylo jezírko jak obrovská mušle a v něm plavali v létě zlatí karasi a zlatí líni a malé děti jim házely žemle, hrály si okolo v písku a stavěly vikingské pevnosti, větší děti utíkaly v borovicovém lese před slepou bábou. Na zimu lidé převezli ryby v sudech do města a pustili je do akvárií. Jezero vypustili a právě do těch míst skokani padali, a když jim to dopadlo dobře, mávali na diváky. A diváci mávali na ně.

Jirka všude viděl mračna lidí a skoro každý Nor měl na svetru upleteného jelena nebo upletenou laň anebo aspoň vyšívanou srnku. A když byl objemnější, měl tam celou jelení rodinu i s myslivcem.

A byly tu dráhy běžecké, slalomové a můstky.

Tribuny byly tak nadité, že je museli zespodu podpírat největší norští siláci, kteří dostávali na posilněnou od pořadatelů akvavit, což je nápoj vynikajících, ryze alkoholických kvalit. Je strašně silný. Siláci to všechno vydrželi a udrželi. Vždyť také na Severu museli nedávno ve slovnících opravit známé úsloví „pije jako Dán“ na „pije jako Nor“.

Na lyžích přijel král Olaf s čepicí z hermelínu a princ Harald, co měl za ženu Soňu, jejíž tatínek měl v Oslo obchod látkami, konfekcí a texaskami-riffle pro malé i velké kluky. V tu ránu začaly vyhrávat kapely a muziky, bubnovat bubeníci a hlediště se připojilo halasným zpěvem. Zpíval i král. Všechny vyzval, aby se dali podle muziky do hopsání. Jednak to prý bude legrace a jednak se všichni zahřejí. Když se vyskákali, hopsala další tribuna a pak zase skákali lidi u lesa a nakonec poskakovalo celé Holmenkollen. Mezitím se posilňovali, ukusovali horké párky Pölser a usrkávali oranžádu Fantu brčkem, která jim klouzala pěkně krčkem,

A polom už začaly závody o tituly mistrů světa. Byli tu ti nejznámější sportovci z celého světa. Jirka se tady potkal na můstku s favoritem Norem Wirkolou a potřásali si rukama. Jirka byl takový světabratr a se všemi světabratry z celého světa se taky kamarádil.

Když Jirka vystoupil na skokanskou věž, uviděl v podkově fjordu zelené město Oslo a uviděl i ocelově šedivý fjord a bílé lodě, jak zvoní a odplouvají do Švédska a Dánska a nechávají za sebou tmavé brázdy. A uviděl taky sto padesát tisíc lidí, kteří čekají jen na jeho skok. Byl mezi nimi i pozorný Zdeněk Remsa, král Olaf a princezna Soňa a princ, kteří si odepřeli teplo kachlíčkových kamen na hradě a přišli sem na Holmenkollen. Dole se to hemžilo jak na barevném mraveništi. Jirka cítil, jak mu žaludek padá z můstku a chce skočit napřed. A pak uslyšel ticho. Norové přestali ukusovat horké párky Pölser a usrkávat oranžádu Fantu. Rozjel se po té nádherné rozjezdové dráze a bylo to, jako když jede po hermelínu. Řítil se už stokilometrovou rychlostí. A pak se odrazil a tentokrát se opravdu podobal jednomu z racků v tom ocelově šedém fjordu. Ozval se šum, rostl jako vítr a nesl se až nad věž. Jirka si jen uvědomil, že ještě nedopadá. Sto padesát tisíc vydechlo „jéé“, a to teplo z jejich úst ho nadneslo a nedalo mu dopadnout. Zdvihlo ho a neslo, jako by mu ti lidé podali dlaně a drželi ho na nich až na okraj mušle, kde dřív

plavaly zlaté rybky. Když dopadl, potlesk explodoval. Plácal nadšeně i král.

Krásný skok. Panečku, ten byl krásný! Ale Jirka Raška nic nevyhrál. Čtvrtý byl. Když se to dověděl, skákal radostí. Byl už čtvrtý na mistrovství světa! Jenže ve druhém závodě mistrovství byl zase čtvrtý. To ho mrzelo, krucipísek, byl zase čtvrtý. Medaile ulétaly před jeho nosem.

Oba tituly mistra světa získal truhlářův syn, písklavý Nor Björn Wirkola. Narodil se ve vesničce Alta, pár set kilometrů za polárním kruhem. Od sudiček dostal do vínku houževnatost a písklavý hlas měl prý proto, že se celá léta bavil jenom s tuleni. Osmnáct let skákal bez trenéra. Měl moře sněhu kolem sebe po celý rok, a tak mohl pořád do toho moře skákat. Nebál se ani ďábla, natož svých soupeřů. Dovedl nožem přemoci bílého medvěda, proč by se nevypořádal se skokany z celého světa.

Jirka seděl daleko od stupňů vítězů a přemýšlel. Ale jak Nory porazit, nevymyslel. Jenom si vzpomínal na tetičku Pravečkovou a na to, že musí víc trénovat. Šel se podívat dovnitř můstku na lyžařské muzeum. Hlídal je voják a měl na hlavě klobouk jako Valaši, z kterého visel krásný červený fedrpuš. Držel pevně pušku ostře nabitou sedmi náboji, připravenou k palbě. Jiří Raška smekl svou finskou čapku, jako když se jde do kostela. Byly tam trofeje, které získali Norové nikoli ve válce, ale v míru. To proto, že to bylo to nejcennější muzeum, které Norové vůbec měli. Zlaté, stříbrné, bronzové medaile. A vyrytá jména nositelů zlatých olympijských medailí. Jocab Tullin-Thams. Alf Andersen. Birger Ruud. Peter Hugsted. Arnfinn Bergmann. A jinde jméno Sigmunda Ruuda, řečeného Bolana, velkého přítele Čechů, který před padesáti lety učil skákat Pražáky. Na Žižkově tehdy sám skočil dvacet čtyři metry. V muzeu lidé sotva našlapovali a uctivě hovořili o sportovcích, kteří jim dávali krásu a radost, jako by mluvili o vědcích, co brzy vyrobí z hrsti trávy máslo, anebo o lékařích, kteří vyléčí ty nejtěžší nemoci.

Jirka vykročil z muzea a nasadil si čapku. Šlápl do lyží a nemohl dohonit kluky, kteří jeli před ním do Oslo. Když zastavil před hotelem Viking, který už věděl, že Jirka získal čtvrté krásné místo na Holmenkollen, vyšel vrátný, uklonil se a povídal:

„Mistře Raško, máte u nás telegram.“

Jirka se ponořil do klubovky. Telegram od Rady skoků a pádů:

„GRATULUJEM TI K DVĚMA ČTVRTÝM MÍSTŮM. NESMUTNI SE. JE TO LEPŠÍ, NEŽ TO BYLO VČERA. CO NEBYLO DNES, BUDE ZÍTRA. NEZTRÁCEJ HLAVU, BUDEŠ JI POTŘEBOVAT. NA DVEŘE KLEPE GRENOBLE. JDI SE VYSPAT.“

Naštěstí Norové telegram na žádném místě nezvorali jako tehdy Rakušané. Vzal si proužkované pyžamo a šel do hajan pod prošívanou deku. Zatáhl si předtím ještě roletu, protože noci byly v Norsku světlé. Hned usnul, ale dobře nespal. Pořád se vrtěl a vrtěl, jako by spal na hrášku, který mu tam dala princezna Soňa z královského hradu. Ale ve skutečnosti to byl ten nepřemožitelný písklavý Björn Wirkola, který mu vrtal hlavou a pískal mu na píšťalku pipe norskou písničku.

/20/

JIRKA DOSTAL PO PŘÍLETU VYŠTAFÍROVANÉ POZVÁNÍ na Spravedlivou horu. V dopise byla stužka zvláštní fialové barvy a tu si každý pozvaný připíchl spínacím špendlíkem na bundu anebo na větrovku a jel na udané místo. Tam mu někdo spravedlivý zakryl zezadu oči a převázal je páskou z duhy. Potom ho vedl za ruku a rozvázal mu je pod prastarým dubem, který měl už jen čtyři poslední seschlé větve jak čtyři světové strany.

Před Jirkou se tyčila hora podobná homoli cukru a na té hoře vlál bílý prapor. Vedla na ni pěšinka a kolem pěšinky byly vysázeny jako jahody polodrahokamy, aby nikdo nezabloudil. Ukazovaly cestu ke skokanskému můstku na špičce hory. Ve sněhu nahoře svítily české granáty a připomínaly krůpěje krve, prolité nespravedlivými.

Bylo tu mnoho lidí s fialovou stužkou; ale tisíckrát víc jich tu nebylo, protože byli nespravedliví a zlí a o této hoře se nikdy nedověděli. Já ten dopis s fialovou stužkou, milí a vážení, taky nedostal. Ale jet jsem tam musil kvůli pohádce stůj co stůj, a tak jsem zjistil stanici, kam se má jet a hlavně kde se má vůbec z toho vlaku vystoupit. Měl jsem v kabele starožitné hodiny zvané kukačky, láhev francouzského koňaku Napoleon, ruskou vodku Starku a americké tužkové pero Parker. Ty spravedlivé prostě něčím podmáznu.

Ale bylo to marný. Tam se nikdo namazat ani podmazat nedal a nechtěl. Nechali mě sedět pod dubem anebo za dubem, jako je to v té písničce. A tak jsem se aspoň dověděl:

Na Spravedlivé hoře se sice skákalo z věže, ale nehodnotila se délka skoku a krása stylu, ale počítal se celý sportovní výkon sakumprásk. Nedávali tam body jenom závodníkům Matoušovi, Motejlkovi, Raškovi, Höhnlovi, Hubačovi a dalším, ale hodnotili se všichni, co měli fialovou stužku. Spočítalo se, jak je kdo starý a jak je mladý, jak je kdo nemocný a jak je zdravý a kdo se zadýchává, jak veliký výkon ten den podal. Stály tu ohromné stroje dovezené od nejlepších japonských firem Oyko a Poyko a ty stroje s tím měly plné ruce práce. Stroje bubnovaly a zvonily a musela se do nich lít becherovka jako do zahraničních hostů.

Byla to náramná práce, a když skončila, vyšlo strojům Oyko a Poyko pořadí na prvních třech místech:

1) Osmdesátiletá babička Františka Venclová z Liberce, která vyšla na horu za pět hodin a došla, zrovna když závody skončily. Podala překrásný sportovní výkon. Skokan by musel skočit dvě stě metrů, aby ji překonal. Dostala zvláštní cenu: za přispění lékařů omládne, takže může chodit tancovat. Dali jí i fotografii Jiřího Rašky s autogramem a uvidí ho osobně, vypije s ním českou coca-colu.

2) Náramně spravedlivý učitel a člověk Kristián Ciprián, který přišel, ačkoli je smrtelně nemocen. Než umře, chtěl ještě vidět létat lidi. Když šel na horu, kašlal krůpěje krve a lidé to nepostřehli, protože si je spletli s červenými granáty vysázenými podle cesty. Měl veliké bolesti a nahoře si uvědomil, že by chtěl ještě žít na planetě lidí. Jako cenu za sportovní výkon mu lékaři zastavili krvácení a taky nemoc. Bude zase učit malé děti zeměpis a násobilku a v sobotu bude chytat pstruhy na umělou mušku. Dostal Matoušovu a Motejlkovu fotografii s autogramy.

3) Na tomto místě skončil Lesan pes. Lesan byl jako mnozí psi, měl pot na jazyku a úsměv v ocase. Byl z toho druhu psů, které zavlekl člověk do města, aby mu nebylo smutno a těžko mezi lidmi. A pak je zase pod tlakem veřejnosti vyhnal, když čůrali na chodníky a kadili na trávníky. A proto Lesan lidi ve městě milerád opustil,

vrátil se do přírody a tahal saně na horu. A po cestě zvedal nožičku a čůral, jak chtěl. Za třetí místo dostal pět kostí od šunky, tvarohový koláč a umělou žvýkací hračku v podobě kočky.

Stáli na stupních pro vítěze. Babička mávala berličkou na diváky a Kristián Ciprián se s ní držel kolem krku. Vybraní řezníci předali Lesanovi kosti od šunky a babičky Venclové a Cipriána se hned chopili doléčovací lékaři. Z babičky se brzy stala krásná slečna s dlouhýma pěknýma nohama a černýma očima a velkou hrudí. Sedla si pod veliký červenobílý slunečník, a jak spatřila Jirku, připomněla si slova, která jí vtloukala do hlavy maminka už v minulém století:

„Vyzař oko, vypni hruď!“

Udělala to přesně podle návodu. Pozvala Jirku na coca-colu a dělala na něho cukrbliky. Jenže Jirka měl v hlavě jiné věci. Blížil se přece už ten Grenoble.

/21/

UŽ SE RYCHLE SCHYLOVALO KE GRENOBLU, TAK RYCHLE, JAKO se blíží ráno. Nebe bylo červánkovité a vzadu plavaly fialové mraky. Červená a lila jsou poslední šance stárnoucích. Raška teď trénoval naplno, křížků mu na zádech přibývalo. Časně na lože a časně z lože. Měl kolo značky Premiér, mělo kola kulatá a ujíždělo stále vpřed. Jezdil s kamarádem Karlem Sadským na Žuchov. A na Žuchově, tam je krásně! Listnáče, smrkáče, čistý vzduch. Najeden smrk přibili starou podkovu, aby měli štěstí, a kolem podkovy běhali a hopsali. A pak šlapali na kolech domů.

Na Rašku tam čekala porada a bodrý Remsa. Věrka upekla frgále s hruškami a Jirkova maminka skočila pro domácí šípkové víno.

Když Remsa odjel, Jirka cosi kutil ve sklepě. Za několik večerů vznikla malá tělocvična, podobala se středověké mučírně. Večer co večer se z ní ozýval třeskot malých a velkých činek, bouchání, tlučení, rány, hekání, sténání. Nazdvihal denně až dvacet sedm tun. Jednou, když mu činka chytla o strop, zdvihl skoro celý dům s dětmi, s nájemníky, se psy a televizory a příště propadl s největší činkou do sklepa. Ztratil se načisto a říkalo se, že letěl skrz zeměkouli do Austrálie. Nebyla to pravda, vlétl jenom do chodby, kterou tajně

chodili ctihodní občané do hospody Sibérie pít nošovické pivo z nově postaveného pivovaru. Protože jak je známo: pivo, které se nevypije, minulo se svým povoláním. A potom už přišla zima a broučkové a třasořitkové si zalezli do země jak žížaly a přikryli se mechem, aby jim bylo teploučko, až napadne sníh.

A když napadl, nosil Jirka skokanská prkýnka na zádech a urputně skákal posledních tisíc skoků, aby jich měl pět tisíc, jak si přála Anička Pravečková a později taky trenér Remsa. Skákal osamělý bez lidí, často mu bylo zima a tesknil si a smutnil. Jen občas přiletěl na letadle Sokolu trenér Remsa a udílel mu rady a porady a lámal mu do pusy čokoládu, aby ho nezdržoval. A na ohníčku mu osmahl biftek a přikládal borové šišky. Remsa zas odletěl, protože měl ještě na starosti další chlapce z naší party, a těm musel také dávat porady.

Zásoby se ztenčily. Čokoláda z Orionky povážlivě ubyla, muniční skladiště bylo skoro prázdné. Také bifteky z pravé svíčkové přes doplňování došly a kuchaři museli dělat minutky z roštěnek a doplňovat to koprovou a křenovou omáčkou. Remsa zatím dostával strach ze lvů. Co jestli dojdou zásoby a zlatá medaile nebude? Co potom?

Jirkovi vařila jeho Věra, měla plné hrnce a ruce práce, narodil se jí zrovna chlapeček Jirka, takže doma byly už dvě Věrky a dva Jirkové.

Velký Jirka býval na můstku většinou sám s havrany a vránami. Havrani se mu už nesmáli, ale ohromně mu fandili, protože to byli venkoncem vlastenečtí havrani a věděli, že půjde v tom Grenoblu o hodně. Havrani volali:

„Pane Raška, je to epes rádes!“

Vrány na sebe pokřikovaly:

„Milostivá paní, je to unikum!“

K čumilům se připojily také straky, protože ze vzduchu cítily zlato, stříbro anebo přinejmenším bronz, který by mohly šlohnout do své nakradené unikátní sbírky. Prostě vybraná společnost, která se rozhodla letět do Grenoblu po vlastních křídlech a za svým nosem.

Jirka si po každém skoku udělal pečlivě čárku v modrém notesu. Pak si jednou sedl na pařez, podtrhl to, sečetl to a už ani jednou neskočil. Vyskočil radostí, vyhodil kulicha do výšky, nasadil si prkýnka na nohy a jel domů k ženě a dětem, Věrkám a Jiříčkovi.

Zítra půjde ještě k tetičce Pravečkové nad Horečky, aby mu dala odpuštění a pomazání. A pozítří odletí letounem AIR FRANCE přes hory a doly do slunečného města Grenoblu.

Jirka sjížděl na lyžích do Frenštátu, pohupoval se v bocích a měl báječnou náladu, protože jediný na světě širém věděl, že skočil těch potřebných pět tisíc skoků.

Dokonce si na lyžích broukal:

„Už je to uděláno, už je to hotovo,
pár vajíček na rendlíček, kousek másla do toho!“

/22/

DRUHÝ DEN RÁNO STOUPAL JIRKA NAD HOREČKY A BYL ZVĚDAV, s jakou ho Pravečková přijme. Už zdálky viděl, že se z komína kouří přehustě. A když přišel blíž, zůstal stát jak přimražený. Chaloupka k nepoznání. Byla natřena kopálovým lakem a každé srdce lásky nalíčeno čerstvou barvou. Okna jako sklo. Rozkročil se a zavolal:

„Tetičko!“

Rozlétly se dveře a objevila se Anička Pravečková. Měla načesaný drdůlek, bílou zástěru a modrou sukni. Popadla Jirku do náruče:

„Jirko!“

A protože nebyl velký mráz, sedli si spolu na jasan. Mlčeli. Anička Pravečková se usmívala a houpala střevíci, na nichž byla přezka s vytepanou konvalinkou. Jirka ťukal do jasanu patami lyžařských bot. A divil se, že se tetička Pravečková neptá, zdali už skočil pět tisíc skoků. A najednou ho napadlo, že to tetička Pravečková ví, že je to nějaká hodná sportovní čarodějka, která ví prostě všechno. Možná že žádná tetička Pravečková neexistuje a jednoho dne, až skončí na zemi své poslání, zmizí i s chaloupkou. Jemu se bude po ní strašně stýskat.

Pak si řekl, že je to hloupost. Kdyby byla čarodějnice, zalítla by si do Paříže na koštěti a pořád by po ní jen netoužila. Kdyby byla čarodějnice, musela by mít rezavé vlasy a oči zelené jako kapradiny. A taky bílé tělo. Nic z toho Pravečková neměla. A tělo měla zřejmě podle rukou tmavé a opálené, chodila se asi v létě opalovat nahá na

jahodové paseky. Je to tedy normální ženská, jenže trochu praštěná. Příští chvíle mu dala za pravdu, že tetička není čarodějná.

Zeptala se ho:

„Tak kolik, chlapče?“

Vyhrkl šťastně:

„Pět tisíc!“

„Teď budu konečně klidněji spát.“ Oddychla si a dodala:

„Dej se do práce.“

Vytřeštil na ni oči. Má přece odskákáno, co ještě baba chce? Nechtělo se mu dělat už vůbec nic.

„Tamhle je nabroušená pila, sekyra a hoblík. Že sedíš na jasanu, to víš. Byl to kdysi nejkrásnější jasan z Beskyd. Sedali na něm vzácní ptáci a líbali se pod ním milenci. Dala jsem za něj zlatou rakouskou desetikorunu, co na ní byl Franz Josef. Teď je tvůj!“

„Tetičko, já ten jasan nepotřebuji.“

„Nemluv. Na jasan padal sníh a déšť. Vítr a mráz ho sužoval. Uležel se jako víno. Je otužilý jako ty, který jsi skákal proti soupeřům, proti větru a proti mrazu. Uděláš si z něho lyže do Grenoblu. Já zahraničním výrobkům nevěřím. Do večera nemáš mnoho času. Když už nebudeš moci, pij vodu dobrodějku.“

Jirka už nic neříkal a stáhl si silonovou větrovku. Klekl si k jasanu a ohmatával ho. Byl to krásný strom. A někde uvnitř byly jeho lyže, ale musel si je dobýt, tak jako musel dobýt vždycky všechno ve svém životě, co chtěl mít. Snad to dokáže.

Zvedl sekyru a poprvé udeřil. A zdálo se mu, že strom si šťastně vzdychl, jako by na tuto chvíli čekal celý věk. Strom už nechtěl nečinně ležet, ale chtěl také létat do nebes, kam nemohl nikdy dorůst. A tak nenaříkal, když mu sekyra usekávala tělo kus po kuse.

Z Jirky tekl pot, a tak sáhl po připravené skleničce a napil se vody.

Ke svačině dostal od tetičky bujón s vajíčkem, k obědu polévku s játrovými knedlíčky a křupavou kachnu.

Pracoval celý den v košili a pil vodu dobrodějku. Navečer měl lyže skoro hotové. A pak už byly celé, a když k nim dal ucho, jako by slyšel zpívat všechny ty ptáky, co na jasanu sedávali, a jako by kdosi říkal slova o lásce. Lyže napařil a ohnul jim špičky. Tetička mu je přišla pochválit.

Potom sedla tma a on byl tak vyčerpaný, že se vpotácel do

chaloupky. Pravečková mu pomohla a dovedla ho k lavici, kde spatřil svůj zamilovaný polštář. Dal hlavu na polštář a ani se neptal o svolení. V tu ránu spal.

Spal dlouho na měkkém vyšívaném polštáři s vysokou zvěří. Vzbudil se, když na dřevěných hodinách tloukla půlka noci. Mžoural očima a spatřil, jak na druhé straně stolu sedí tiše tetička. Měla ruce v klíně. Probral se úplně:

„Tetičko, já bych už šel. Nechcete nic?“

„Nic, Jirko. Tady máš silnou baterku a sviť si lesem. Aby sis nepodvrtl nohu. Musíš být i na zemi opatrný.“

„Ještě něco, tetičko?“

Anička Pravečková si místo odpovědi vzala štokrdle, přistrčila je k hodinám a sundala z hodin červenou růži. Byla pořád orosená. Řekla:

„To je orosená růže, kterou měl tvůj tatínek Oldřich v erbu a Němci mu ji strhli, když jim odmítl udělat boty, které by podupaly celý svět. A od té doby růže ještě víckrát plakala. Měla v životě víc bolestí než radostí. Vezmi si ji s sebou, až budeš skákat na mírové olympijské slavnosti. A dej si ji za pas jako meč.“

Jirka si zase sedl, začínal být z toho vyjevený. Zeptal se ještě tetičky:

„O mě se staráte. O růži se staráte. A vy sama nic nechcete? Přivezu vám všechno na světě.“

„Já nic, Jirko, nepotřebuji.“

„Vážně vám cokoliv přivezu.“

„Vždyť máte malé diety.“

„Diety, nediety. Jen si řekněte. Cokoliv si budete přát, vám přivezu.“

„Když jinak nedáš. Víš, já bych si moc přála desku od Franka Sinatry I love Paris a pak parfém Chanell 5. Ale to jenom tehdy, když ti zbydou ty francouzský penízky, co jim říkají frantíky.“

Jirka byl tumpachový, na co Pravečková ty dvě věci potřebuje, ale nic nenamítal.

Vzal si baterku a růži. K růži si ještě přivoněl. Nevoněla a vypadala jako podupaná. Nové lyže si dal na rameno. Podal tetičce ruku a poděkoval jí za všechno a ona ho políbila na čelo. Udělala mu na čelo také křížek, byla ještě ze staré školy.

Rozsvítil si silnou šajnovku a vydal se tichem dolů do údolí.

/23/

STŘÍBRNÝ LETOUN AIR FRANCE KLESAL STÁLE NÍŽ A MINUL jenom o kousek zasněženou špici nejvyšší evropské hory Mont Blanc. Kdo měl dlouhé ruce, mohl je vystrčit a pro štěstí si na ni sáhnout. Hokejistům, krasobruslařům a bobistům se dělalo z těch zákrutů a výkrutů nanic, ale Raška se jenom culil. Letuška v modrém byla náramně hezká a milá jako většina francouzských letušek a byla taky čistá a provoněná. Mluvila dobře francouzsky a dobře česky asi jako pan Antoin Marini, rodák z Grenoblu, který sloužil na dvoře v Poděbradech u husitského krále Jiříka z Poděbrad a sepsal pro krále český spis „Rada králi Jiřímu o zlepšení kupectví“.

Když klesalo letadlo pořád níž, modrá letuška podávala pasažérům na tácku cucavé bonbóny, aby jim nezaléhalo v uších. Potom si vzala do ruky mikrofon v podobě hrušky zbuzanky a roztomile vykládala:

„Letíme nad sladkou Francií. Je druhou největší zemí Evropy. Není tu tak špatně. Máme 1488 lodí, které všechno přivezou a zase odvezou. Ročně vypěstuje Francie skoro 60 milionů hektolitrů vína a to se skoro všechno vypije.“

Pak motory začaly křičet a ona mlčet. Promluvila zas za velikým alpským kopcem:

„Přilétáme do Grenoblu. Založili ho Galové na soutoku řek Draku a Isèry a opevnili ho vším možným. Později jim ho sebrali Římané a obehnali ho hradbami a hospodami. Každé místo tu dýše historií. Tímto údolím se vracel Napoleon, když táhl z Elby ze zajetí. Grenoble se vzdal a maršál Ney vyšel Napoleonovi vstříc a zlomil před ním o kolena svou vzácnou a drahou šavli po dědečkovi. Zdejší univerzita byla založena těsně několik let a několik nocí před pražskou Karlovou. Vyrábějí se tu rukavice a dodáváme je všem. Královnám do plesů i zlodějům na nedobytné káči. Vážení! Uvědomte si, že drtivá většina rukavic, které byly hozeny sokům do tváře, pochází ze slunečního města Grenoblu!“

Letuška zmlkla, protože motory ztichly. Když se rozeřvaly, letuška se zase rozpovídala:

„Lidí je skoro čtvrt miliónu. Umějí pracovat i jódlovat. V horách je slavný klášter Grand Chartreuse, kde mniši vyrábějí jako melouch po modlení slavný sladký likér šartrésku. Je buď žlutá jako barva

žárlivosti, anebo zelená jako alpská tráva. Správný Francouz šartrésku míchá na žlutozelenou. Už častokrát chtěli lupiči ukrást recept, ale buď nenašli v horách klášter, anebo v klášteře nenašli recept. A když se jednou recept dověděli, zlinkovali se šartréskou tak, že všechno potom zapomněli.“

Pak letuška dala ještě každému cucavý bonbón a řekla nakonec:

„Všude jsou hory. Růžové pohoří Meije, Bílá, Kočičí zub, Čepice Neronova, Tři panny. Tady lezl a zahynul slavný horolezec doktor Emil Zigmondy. Je pochován na hřbitově ve Svatém Kryštofu, nad kterým právě letíme, a na hrobě má napsánu radu odvážným: Excelsior! – Jen výš!“

A letuška zmlkla a na modrý kostýmek se jí skutálela slza. Nebojácný slovenský hokejista Jožka Golonka jí tu slzu setřel kapesníkem. Letoun už kroužil nad Grenoblem. K té první letušce se přidala ještě jedna krásná letuška a daly každé z československých dívek a každému z československých chlapců kromě třetího cucavého bonbónu karafiát.

A Čechoslováci dali letuškám obrázky ze světoznámé pražské restaurace „U kalicha“ s dobrým vojákem Švejkem.

Za kabinou pilota se objevil nápis:

ATTACHEZ VOS CENTURES!

PŘIPOUTEJTE SE!

A tak se připoutali. Letadlo přistávalo.

Mezitím se v hotelu zdravil právě přistavší prezident Francouzské republiky, svérázný a vysoký generál Charles de Gaulle, s členy olympijského výboru. Potřásl si nejvíc rukou s předsedou olympijského výboru Averym Brundagem z Ameriky a děkoval mu za všechno a taky za to, že desáté jubilejní hry získala Francie. Pak si potřásl rukou se zástupcem Československa doktorem Kroutilem a řekl mu:

„Vy jste silní v hokeji a máte tady skokana Rašku.“

„Kdybyste vykoukl, pane prezidente, z okna, tak byste Rašku uviděl. Tamhle jde,“ řekl mu francouzsky doktor Kroutil.

Pan prezident-generál, který už toho viděl hodně v míru a ještě víc ve válce, vyklonil se a spatřil nevelkého Rašku. Raška si to šlapal

do hotelu a přes rameno měl lyže z jasanu od Aničky Pravečkové. Šel a prohlížel si Grenoble. Byl zvědavý, byly to první olympijské hry, na kterých bude skákat. Spatřil nové mrakodrapy podobné Marina City v Chicagu. Viděl nové ledové haly přikryté střechami ve tvaru netopýřích a ptačích křídel. A spatřil na síti ze slunečních paprsků velikou mísu připravenou na olympijský oheň.

/24/

UŽ POCHODOVALI VOJENŠTÍ BUBENÍCI, VYBRANÍ z nejslavnějších bitev a nejkrásnějších pohádek světa. Nastupovaly státy a bylo vidět jejich prapory – červenomodrobílou vlajku nesl Raška. Měl sílu, a kdyby ho vzal vítr i s praporem, mohl by zase lehce někde přistát. Bouchala děla, střílely zátky od lahví šampaňského Champagne Monopole 1785. Plály pochodně, cizí lidé se navzájem líbali a mluvil Monsieur George Pompidou, premiér vlády. Jako bývalý profesor vkládal do projevu těžké latinské věty, kterým nikdo jen tak lehce nerozuměl. Ale bylo to vznešené a krásné. Potom si dal Monsieur Pompidou lok Champagne Monopolu 1785. Mávl rukou a všechny hudby spustily Marseillaisu:

„Již vzhůru, dítky Francie,
den slávy již přišel…“

Poslední běžec, lehký jako vzduch anebo jako Fifipírko, mezitím stoupal s olympijským ohněm po síti paprsků na věž. Zapálil v míse konečný oheň. Oheň vzplál a zastínil na okamžik slunce.

Slunce se laskavě usmálo od ucha k uchu, možná taky od ufa k ufu.

A všichni kromě diváků a bafuňářů začali se sportováním.

/25/

VE SKOKU SE BUDE NAJEDNOU BOJOVAT O DVĚ ZLATÉ MEDAILE. O zlatou olympijskou a o zlatou mistra světa. Jirka Raška se vydal do Autrans. Autrans je vzdáleno od Grenoblu, jako je z Prahy do

Řevničova na růžové křemenáče. Autrans je vesnice jako u nás doma. Červená věž kostela a na ní hodiny a červené domy a někde kvičí prase.

Nový střední můstek je supr-dupr. Nepůjde zde jen o délku skoku, ale také o krásu. Tísní se davy.

Jirka jde s Remsou dál. Remsa mu namasíroval nohy a mozek, dvě věci, které bude při skoku nejvíc potřebovat.

Závodníci ze všech zemí světa se už přitlačili ke schodům nahoru, nikdo nechtěl o nic přijít. Každý chtěl před bojem sebevědomě zastrašit soupeře. Jeden se nahlas smál. Druhý hlasitě vykládal, třetí se za břicho popadal. Jirka Raška cílil, jak se mu chvějí nohy. Ale Remsa jen mávl rukou:

„Která kráva mnoho řvává,
ta jen málo mléka dává.“

Došli až k můstku, kde stál tichý a skromný závodník. Ve tváři ocelové rysy a modré průzračné oči. Měl přiléhavou tenkou leteckou kombinézu šedé barvy jako pilot tryskového letadla a nejdražší lyže na světě v ceně závodního automobilu. Jirkou projel chlad, jako by se dotkl ledové hory. Nohy se mu skoro podlomily a nebyly schopny jít dál. Vtom se mu zdálo, jako by slyšel hlas Aničky Pravečkové:

„Neboj se, Jirko. Není to orel, je to jen člověk.“

Zase se uklidnil.

Potom tam bylo ještě mnoho skokanů, z nichž někteří přilétli až z ohromných tisícikilometrových dálek leteckými společnostmi Japan nebo Panam. Byli to lidé, na jejichž přípravu některé vlády otevřely šeková konta největších, jinak nedobytných bank a pro které továrny vyráběly v jednom kuse umělý sníh.

Jirka došel až k šesti schodům na skokanskou věž. Byl už úplně klidný a rozloučil se s Remsou. Remsa mu doteďka všechny rady řekl, a tak už jen připomněl to jejich:

„Franto, kopni do toho!“

Kopnout do toho znamenalo udělat dlouhý a krásný skok.

Raška pak stoupal po schodech do nebe a viděl své havrany a vrány z Beskyd. Seděli tu už několik dní na smrkových větvích a kecali. Byli všelijak vymustrovaní, jedna vrána si dokonce půjčila od sojek na dlužní úpis stříbrný náhrdelník s drobnou porcelánovou

miniaturou rokokové panenky. Jak havrani a vrány spatřili Rašku, začali ho bouřlivým krákoráním vítat. Uteklo už mnoho let od doby, kdy se mu posmívali a zatracovali ho.

Odpustil jim dávno, usmál se a zamával jim. Byli nadšeni a šťastně se natřásali.

Diváků dole přibývalo, přijelo jich víc než na sjezd mužů, a to je ve Francii co říct. Televize celého světa a okolí zamířila kamery na jediný můstek. Jirka si upevnil číslo. Na bílém plátně měl olympijské kruhy světadílů a potom Grenoble 1968 a svoje číslo. Závodil za Evropu, za Československo, za Frenštát, za sebe a za maminku. Závodníci před ním sletávali do údolí. Nevěnoval jim pozornost. Připnul si jasanové lyže, stáhl svou oblíbenou finskou čepičku a vyndal z bílého šátku pomačkanou červenou růži. Připevnil ji za pas a přikryl ji. Myslil dosud na řadu věcí. Má dnes vyvrátit, že Češi nemají lyžování v krvi. Musí zachránit Remsu, aby nešel ke lvům.

Musí jim prvním skokem vzít chuť. Musí rozbít naděje toho upískaného Nora Wirkoly. Musí vzít chuť na smetanu tomu, co tak řečnil, a tomu, co vypadal jak tryskový pilot. Musí vzít chuť tomu, co prý má tajně dostat za vítězství nad ním pár dostihových koní z anglického chovu a bílou jachtu i s čínským kuchařem. Bylo toho moc.

Pak se soustředil jen na skok.

Už oznamovali:

„Raška Czechoslovakia."

Rozběhl se na nájezdu a jel. Na nájezdu cítil, že má výbornou rychlost. Kontroloval ji sluchem podle svištění lyží a odporu vzduchu. Mohutně se odrazil. Kopl do toho! Dal do skoku celý svůj život, protože věděl, že podobná příležitost už nemusí nikdy přijít. Byl to nádherný let v nekonečném tichu, který trval kratičký lidský věk. Malíř a redaktor Ota Mašek skoro omdlel, fotoreportér Jarda Skála přestal fotografovat, Remsa si omýval obličej sněhem a pisklavý Nor Wirkola přestal pískat.

Raška se dostal ve vzduchu do správné polohy a letěl jak pták albatros v nejlepších dobách, kdy ho nese správný mořský vítr. Přistál. Vyjel do protějšího kopce. Zastavil.

Nejdřív bylo ticho jako v lese anebo jako ve vesničce Autrans. A pak údolí explodovalo v bouři nad Alpami. Skočil na středním můstku 79 metrů! Přeskočil na tomto nevelkém můstku o 17 metrů

kritický bod!

Rozhodčí vytahovali vysoké známky a jeden z nich, Fin Johanson, očistil rychle rukávem tabulku s nejvyšším číslem 18, které se nikdy nepoužívalo.

Po prvním kole vedl.

Ale jak se říká, ještě nebyl všem dnům konec. Druhé kolo, pánové?

Trenér Rakušan Sepp Bradl, který kdysi první překonal ve skoku stometrovou hranici, čistil si pleš a brýle jedním kapesníkem a přemýšlel, jak na Rašku. Jeho rakouští chlapci Preiml a Bachler to měli po prvním kole náramně dobré. Nor Wirkola a Fin Mattila nebyli také bez nadějí. Čekali, že Jirka udělá ve druhém kole chybu, která bude stačit k tomu, že zlatá korouhev se zase obrátí na sever.

Remsa Raškovi mezitím řekl:

„Pozor na odraz!“

Jirka stoupal po schodech a myslel na to, že nesmí udělat ani sebemenší chybičku. Turisti z Čedoku, havrani a vrány na něho něco křičeli, ale on už je nevnímal. Byl nahoře na věži. Měl ještě čas.

A najednou si uvědomil, že je duchem nepřítomen, že myslí na něco jiného. Vtom zaslechl víření bubnů. A nevěděl, že nejodvážnější muž, ať je to pilot, horolezec nebo lyžař, má možnost tady a nikde jinde jednou za život spatřit Napoleonova vojska v plné kráse, jak pochodují z Elby. Skokan stál na můstku a v oparu slunce je v podvědomí spatřil. Už šli za rachotu bubnů údolím. Pěchota v tmavomodrých kabátcích, bílých kalhotách a černých kamaších. Vpředu šel Napoleon. Byl nevelký a na hlavě měl třírohý klobouk s císařským orlem a červenomodrobílou kokardou. Lil z něho pot a on se utíral krajkovým šátečkem. Kdo chce vítězit a dobývat, nemá to nikdy lehké. A za Napoleonem šli jeho muži, ti, kteří ho milovali, a ti, co se ho báli. Šli granátníci, na ramenou červené epolety s třásněmi. Před Napoleonem stanul maršál Ney. Měl prošedivělé vlasy, byl unaven z intrik, bojů a lásek. Zlomil svou šavli a zdraví Napoleona. Napoleon si utřel pot se skrání a šel dál.

Vojska zmizela, bubny ztichly. Zůstal bílý můstek.

Celý svět si teď poposedl na svých židlích blíže k televizním obrazovkám. Taky Věra Rašková ve Frenštátu, její dcerka a Jirkova maminka se přilepily na obrazovku. Teď půjde našemu tatínkovi o všechno.

Jirka přemítal o tom, co mu říkal trenér krejčí Skrbek, který sem taky přiletěl. Aby se pustil tou pravou, nerovnou, ale rychlejší stopou. Byl rozhodnut to udělat. Ale nebude skákat dlouhý skok, nebude už riskovat. Nesmí dopustit, aby mu praskly kšandy, a nesmí si natrhnout tričko, jak říkají Norové. Skočí na jistotu skok pojišťovák.

A udělal to. Odrazil se o setinu vteřiny později, ale letěl dobře. Byl to skoro stejné precizní skok jako ten první, i když byl o šest a půl metru kratší.

Čekal v koutku pod můstkem, až mu to spočítají. A pak oznámili:

Olympijským vítězem se stává Jiří Raška, Československo, a zároveň je mistrem celého světa.

Lidé mu gratulovali, pak ho vzali na ramena. Nesl ho Jindra Hoch z Prahy a Motejlek z Harrachova a ostatní pochodovali rozpustile za nimi. Nad nimi poletovali havrani a vrány a volali: Bravo, Raška! A taky tam kráčel Zdeněk Remsa. Ten se smál úplně nejvíc, protože to byla hlavně jeho práce a splnil to, co slíbil Radě skoků a pádů, že vychová světového skokana a s ním získá první zlatou zimní medaili pro československou zemi. A taky se smál proto, že krmič libereckých lvů se bude muset nyní hledat v jiných společenských kruzích.

Jirka se opájel radostí na ramenech kamarádů. Vtom si sáhl na bok, něco ho tam píchlo. To červená růže se dobývala na svět. Odhrnul svetr a ucítil její pronikavou vůni. Už zase voněla a taky už vůbec neplakala. Byla krásná a svěží jako na zahrádce.

/26/

NAD KÝM VLASTNĚ ZVÍTĚZIL

2. Bachler – *Rakousko*
3. Preiml – *Rakousko*
4. Wirkola – *Norsko*
5. Mattila – *Finsko*
6. Žeglanov – *SSSR*
7. Neuendorf – *NDR*
8. Bělousov – *SSSR*

9. Divila – *Československo*
10. Poirot – *Francie*
11. Goellner – *NSR*
12. Rydval – *Československo*
13. Grini – *Norsko*
14. Napalkov – *SSSR*
15. Queck – *NSR*
16. Zajc – *Jugoslávie*
17. Kankkonen – *Finsko*
18. Macle – *Francie*
19. Hubač – *Československo*
20. Stoehr – *NDR*
21. Roaldset – *Norsko*
22. Ihle – *NSR*
23. Kasaya – *Japonsko*
24. Konno – *Japonsko*
25. Aimoni – *Itálie*
26. Fudžisava – *Japonsko*
27. Przybyla – *Polsko*
28. Ohlmeyer – *NSR*
29. Lichtenegger – *Rakousko*
30. Fiedor – *Polsko*
31. Björneby – *Norsko*
32. Witke – *Polsko*
33. Balfanz – *USA*
34. Geller Laszlo – *Maďarsko*
35. Kocyan – *Polsko*
36. Golser – *Rakousko*
37. Elimae – *Švédsko*
38. Mesec – *Jugoslávie*
39. Ruotsalainen – *Finsko*
40. Bakke – *USA*
41. Arbez – *Francie*
42. Rand – *USA*
43. Karlsson – *Švédsko*
44. Watt – *USA*
45. Vaeisaenen – *Finsko*
46. Pecar – *Jugoslávie*

47. Asari – *Japonsko*
48. Norberg – *Švédsko*
49. Oestmann – *Švédsko*
50. Lezer – *Francie*
51. Erzen – *Jugoslávie*
52. Zehnder – *Švýcarsko*
53. Kvendbo – *Kanada*
54. Karwofsky – *NDR*
55. Smirnov – *SSSR*
56. McInnes – *Kanada*
57. Trahan – *Kanada*
58. Geller Mihaly – *Maďarsko*

/27/

DRUHÝ DEN RÁNO PŘIVEZLI PORTÝŘI JIRKOVI BLAHOPŘEJNÉ telegramy z vlasti a domova na zlatém servírovacím vozíku s červenomodrobílou vlaječkou až k posteli. Telegramů bylo tolik, že by jich ani víc být nemohlo. Lidé mu telegrafovali, že ho mají rádi a že mu posílají pac a taky pusu, že ho zvou na zabíjačku, že mu seženou přednostně byt anebo tuzexové auto, že ho zvou na mariáš a k Balatonskému jezeru, že po něm pojmenují kopec za vesnicí, že mu obstarají čerstvé dršťky na polívku, že mu půjčí auto a chatu a psa, že ho vezmou s sebou na hodně velké ryby a do hodně malé hospody…

Mezi telegramy byl jeden od Rady skoků a pádů:

GRATULUJEME TI A JMENUJEME TĚ ZASLOUŽILÝM MISTREM VŠECH MISTRŮ ZA TVŮJ VÝKON A TAKÉ PROTO, ŽE JSI ZACHRÁNIL STÁTNÍ PENÍZE, KRÁLOVSKÝ HRAD KŘIVOKLÁT, REMSU PŘED KRMENÍM LVŮ A NÁS. TVÉ JMÉNO NIKDO NESMAŽE Z LISTIN VÍTĚZŮ, ANI KDYBY MĚL MAZACÍ GUMU HARDTMUTH SE SLONEM, KTERÁ JE ZE VŠECH GUM ÚPLNĚ NEJLEPŠÍ. KDYBYS NĚCO POTŘEBOVAL, TAK SI TO KUP. TVOJI MILÍ A NADŘÍZENÍ.

Radoval se, že mu Rada skoků a pádů zas tak dobře poradila jako tehdy v Norsku, kdy mu telegrafovala, aby neztratil hlavu, že ji bude

potřebovat.

Vydal se tedy do Grenoblu na nákup. Bylo krásně a viděl růžové pohoří Meije. Žmoulal v kapse svoje dietní frantíky a počítal, jak se vším vyjde. Pro ženu grenobelské rukavice a pařížské punčochy, pro maminku šátek, pro dcerku nafukovacího Donalda, pro chlapečka chrastítko s opičákem a čokoládové ňamky pro tchyni z Kralup.

Když to za pomoci ukazování rukou nakoupil, vydal se hledat parfumerii voňavkářství. Brzy ji našel, umělá a vymyšlená vůně se táhla daleko a široko po celé hlavní třídě. Vstoupil nesměle dovnitř, kde ho přivítala krásná dáma, která mela modrý přeliv a na rukou dlouhé stříbrné nehty. Ukázal |i napiš „Chanell 5“ a ona přinesla celou sadu lahviček a lahví od nejmenší do největší. Tu největší láhev s parfémem vůbec nemohla ta dáma unést, byla veliká jak banda na mléko a stála tisíc franků. Jirka si prohlédl ceny, v kapse obratně přepočítal franky a ukázal na nejmenší lahvičku, která byla malinká jak náprstek na šití na nejtenčí prst. Dáma poděkovala a mile a krásně se usmála, jako by od ní koupil celé to voňavkářství.

Vydal se hledat obchod s gramofony.

Našel ho v malé uličce a byl to malinký obchůdek. Ale jak byl malý, tak byl veselý, hrálo se tam o sto šest na pět gramofonů najednou. Bylo to krásné, a jak tam před otevřenými dveřmi stál, cítil, jak si odpočívá a jak mu muzika oblažuje duši. Stál tam dlouho a poslouchal kapely a zpěváky celého světa. Byla to hudba vysoce moderní, jako když se jede na koni a ještě se přitom louskají buráky.

Odhodlal se a vstoupil dovnitř.

Řekl, že chce desku:

„Frank Sinatra: I love Paris.“

Víc říct neuměl, a tak čekal, až mu ji přinesou. Nemohli ji v tom krámku najít, až ji prodavač s dlouhými vlasy s jásotem objevil. Podal mu ji. Z obrázku se na něho díval Frank Sinatra, který vypadal jako správný chlap. Byl v černém obleku a měl bílou košili bez kravaty. A ostře řezanou tvář jako kovboj anebo jako detektiv. Byl to prostě chlap, který ví, co chce. Frajer. Mohl by také lítat letadlem anebo jezdit v závodním automobilu anebo skákat na lyžích. Jak se to o té desce babička Pravečková domákla? Odkud zná Franka Sinatru?

Jirka přikývl, že si Sinatru bere, a vytáhl pomačkané poslední frantíky.

A pak se vydal do hotelu. Když přišel na kraj města, spatřil kopec, který předtím nikdy v Grenoblu neviděl. A na tom kopci stál člověk a volal do kraje, že aspoň v době olympijských her se mají zastavit všechny války, které probíhají. Aspoň tomu tak bylo ve starém Řecku. Když promluvily Múzy a sport, utichly zbraně. Ten člověk tu musel mluvit dlouho, byl bledý a unavený.

Nikdo si ho také nevšímal. Jirka se zastavil, ale pak šel dál, pomalu a mlčky, tomu člověku nemohl nijak pomoci. A byl smutný, protože tomu tak skutečně bylo, jak to ten pán na kopci volal bez přestání a bez výsledku.

/28/

DRUHOU ZLATOU OLYMPIJSKOU MEDAILI VE SKOKU NA VELKÉM můstku vyhrál ruský bohatýr Vladimír Bělousov, vzdálený potomek Ilji Muromce. Jirka Raška skočil sto metrů a ještě jeden metr a dobyl druhé místo. Dostal stříbrnou medaili olympijskou a stříbrnou medaili mistrovství světa. Byl nejúspěšnější skokan jubilejních her a přijal ho předseda olympijského výboru starý pán Američan Avery Brundage z Ameriky a řekl mu, že je správný boy. Dali si spolu vanilkovou zmrzlinu.

Okna všech hotelů a ubytoven byla otevřená, aby bylo slyšet, jak Charles Aznavour sedí na malém mrakodrapu a zpívá písničku na rozloučenou. Byla to píseň o krásných bojích a krásných přátelstvích, která byla navázána a nebudou rozvázána, protože nikdo na světě nemá tolik síly, aby ty uzly rozmotal.

Jirka si sbalil kufr a šel.

Dvě zlaté medaile si dal do horních kapes, dvě stříbrné medaile do spodních kapes. Na medailích byla horská protěž, spíše její listy. Snad tam mohlo být i napsáno:

PER ASPERA AD ASTRA.
DRSNOU CESTOU KE HVĚZDÁM.

A na druhé straně byl skokan, jak letí v nádherném stylu a je zakryt pruhy z duhy. A to zlato, z kterého byly medaile, bylo možná z Aljašky, kde ho vyrvali zemi zlatokopové, kteří všichni vypadali

jako Frank Sinatra. A to stříbro, z kterého medaile byly, bylo možná z mexických dolů, kde leželo stovky metrů pod zemí, než si pro ně přišel člověk.

Šel k letišti, v kapsách měl tedy ty těžké medaile, v klopě starou známou tatínkovu růži a přes rameno nesl jasanové lyže domácí výroby. Pískal si písničku a nemohl přijít na to, odkud ta písnička je. Možná že byla od ševců, možná že to byla lidová z Berounska. Ono na tom tak nezáleží, hlavně že měl dobrou náladu. A to teda měl!

Všichni světabratři se rozcházeli a pískali si anebo zpívali. To proto, že věděli, že se zase sejdou. Jenom na jiném místě. Z boku přicházela skupina vítězných olympioniků se zpěvem a kapelou:

„My zůstanem tak, jak jsme bejvali,
i kdyby na nás holky kejvaly.
My chceme hájit nevinnosti květ,
pak se na nás bude smáti celý svět.“

Jirka došel až k letišti, vystoupil po schůdkách do letadla, letadlo zavřelo dvířka a rozehřmělo se. Zamířilo se zlatem a stříbrem na palubě do Československa.

/29/

MATIČKA PRAHA PŘIVÍTALA JIŘÍHO RAŠKU ZÁSTUPY LIDÍ a zimním sluncem, které rozehřálo přistávací plochu. V červeném salónku pro prezidenty, diplomaty a vzácné hosty mluvil za Radu skoků a pádů pan Plíšek. Řekl mimo jiné, že Jirka Raška navázal na bohatou tradici a kondici našich lyžařů, kteří měli lyžování doslova v krvi. Olympionik Raška rozvinul svůj obrovský talent do výšky i do dálky a taky do šířky a do hloubky, a proto mohl slavně zvítězit jako lev. Skoro všichni tleskali a připili červenou mělnickou Ludmilou. Jen Remsa netleskal a nepřipil si ničím a řekl jen tak mezi davem, že Plíšek tvrdil před několika léty dočista něco jiného. A že by se nic nemělo přehánět. A pak si vzal Remsa slovo a mluvil už nahlas. Řekl, že Jirkovy medaile podle něho byly: 80 % práce, 15 % talentu a 5 % štěstí.

Tomu lidé obzvláště bouřlivě tleskali a stvrdila to vláda ČSSR,

která Jirkovi udělila na červeném sametovém polštářku řád za práci. Řád za talent se, bohudík, v této zemi neuděloval.

A pak spustila kapela. Zvesela

Dojeli ve vozech do Prahy na jedno z nejkrásnějších náměstí světa a Evropy, na Václavák. Jirka Raška po cestě z Ruzyně přesvědčoval Remsu:

„Pojeď k nám do Frenštátu. Uděláme tóčo. Taky ještě o všem musíme podebatovat. Budeš u nás jako v bavlnce."

„Ba ne, Franto," povídal Remsa, „žádné debatování. Toho bylo dost. Já budu mít teď jiný starosti."

„Jaké?" ptal se Jirka.

„Nanosím uhlí do foroty a večer jdeme s Vlastou do Kravína na bílou paní. Má žena je chudák. Už jí to slibuju od doby, co jsi začal trénovat na tu zlatou medaili," řekl Remsa.

„A na jakou bílou paní?" divil se zase Jirka.

„To je nápoj, který se míchá z několika jiných, ale nevím jakých. Je to moc dobrý, a když toho vypiješ víc, tak vidíš nejen svou, ale taky bílou paní. Jí se přitom guláš a hraje se přitom čardáš."

„Heršvec, to bych tam taky šel," vyhrkl Raška.

„Jen jeď na Moravu. Každý má svůj marcipán," řekl rozhodně Remsa. A tak si dali pod svatým Václavem jeden druhému herdu do zad, a to bylo všechno.

/30/

JIRKA ZAMÍŘIL K NEJRYCHLEJŠÍM VOZŮM Z CELÉ MORAVY, které tu stály s nastartovanými motory. Dostaly příkaz jet strašně rychle, protože ve Frenštátu se děly věci nevídané. Jakmile se Beskydy dověděly, že jejich Jirka vyhrál nad celým světem, šlo se pěšky do Frenštátu. V čele kráčely muziky v krojích. Valaši v bílých plstěných kalhotách a červených kajdách, na hlavě černé klobouky s mašlemi. Hráli na píšťaly a na housličky a mezi nimi táhli ovčáčtí psi a mečící ovce. A za nimi šli ostatní. Na frenštátském náměstí Míru s podloubím vyletovaly zatím rakety a o sto péro bouchaly bouchací kuličky a petardy. Lidé si počínali jako opilí a zvlášť si tak počínali ti, co opilí byli. A všichni chtěli vidět okamžitě Jirku a chtěli mu ihned gratulovat. Dokud nepřijede, nepůjdou domů, ani do práce.

Proto musel jet Jirka nejrychlejším vozem. Museli jet strašně rychle. Bylo nebezpečí, že by město mohlo být nešťastnou náhodou zapáleno a že by mohlo lehnout popelem. Proto ten vůz řídil automobilový závodník Pepík Bobek.

/31/

VESELÍ VE FRENŠTÁTĚ VRCHOLILO, NEJVÍC SE ČINILI CHLAPI z hospody Sibérie. Měli už větší špičku, sehnali ohromné štafle od paní Oulehlíkové, vdově po malíři, a šli na radnici přemalovat městský znak svatého Martina na znak Jirky Rašky. Naštěstí nesehnali autolak, ale zato potkali po cestě jinou hospodu a ta měla krásnou akustiku na zpěv a stejné pivo jako v Sibérii. Takže ničeho nelitovali.

Automobilový závodník Pepa Bobek mezitím dojel před dům, kde Jirka bydlel. Z domu vyhlížel auto nimrod pan Vašina. A jak spatřil vystupovat Jirku, začal střílet z lovecké pušky a k tomu štěkal pes Brok a chtěl aportovat divokou kachnu.

Po schodech se pak sesypala cela Jirkova rodina i s Jirkovou maminkou a sestry Ladislava a Věra a bratr Zdeněk, kteří už byli všichni dospělí a každý z nich měl svou práci. To bylo pus, to bylo mlaskání, jako když kapři loví naházené žemle v rybníce.

A pak všichni alou na náměstí.

Tam stála tribuna, na ní už čekali členové národního výboru a městského muzea a vedení závodu MEZ, kde Jirka pracoval v době, kdy zrovna neskákal. Lidí bylo na náměstí deset tisíc, ačkoliv má Frenštát jen čtyři tisíce duší. Lidé lezli po stromech a dole se tak mačkali, že mezi sebou umačkali Jonáše na kašně, sochu svatého Floriána a sochu Jana Nepomuckého a panenku Marii i se sloupem. Z lidí nezahynul nikdo, lidé vydrží víc než kamenné sochy. Vysoko nad hlavami zvedali ohromně zvětšené Raškovy fotografie, na jedněch byl ve větrovce a starém černém svetru a na dalších v umazaných montérkách. A nad vším se třepal a jásal transparent:

VÍTEJ ASPOŇ NA SKOK DOMŮ,
POOKŘEJ NÁM Z TOHO SHONU.
PŘIPRAVILS NÁM KRÁSNÉ CHVÍLE,

PŘEKVAPIL JSI VÍC JAK MILE!
DVOJE STŘÍBRO, DVOJE ZLATO,
TO UŽ PŘECE STOJÍ ZA TO!!!

A bylo slyšet, jak vzadu hraje někdo jemně na housle. Byl to pan Fiala, který stál na svém ručně malovaném nočníku s kopretinami a se čtyřmi uchy a hrál Humoresku. Bylo to velmi pravdivé a tesklivé. A samotný pan Fiala vyhlížel taky krásně, vypadalo to, jako když stojí na samotných kopretinách.

/32/

PŘÍŠTÍ DEN RÁNO NEMOHL JIRKA DOSPAT, TAK JAKO OBVYKLE nemůže člověk dospat po rušném dni. A tak se vypravoval tiše, aby nevzbudil Věru a děti. Šel za tetičkou Pravečkovou nad Horečky. Do kapes si dal krabičky s medailemi, Pravečková je bude chtít určitě vidět. Do modré kabely, co dávala zadarmo letecká firma AIR FRANCE, dal parfém a desku s Frankem Sinatrou a úplně navrch položil červenou růži. Už tolik nevoněla, ale zůstala jako vyžehlená, jako by byla z toho nejčistšího vosku, z jakého se dělají kostelní svíce.

Jirka za sebou tiše zavřel a vyšel na ulici. Město ještě spalo, jen slunce už bylo vzhůru a svítilo teskně do ulic. Ve městě byla hotová spoušť. Všude plno papírů od svačin, bonbónů, viselo tu plno konfet červených, modrých, stříbrných, fialových a taky zlatých. Bylo to jako po nějakém velkém boji, který jsme vyhráli ještě víc než na celé čáře. A nejzajímavější ze všeho bylo, že hospoda Sibérie byla ještě otevřená a zevnitř právě znělo na plný pecky pořád dokola:

„My jsme Valaši, jedna rodina,
valašské hory sú naše otčina …“

Jirka si řekl: Teď by bodlo pivo anebo spíš dvě. Ale když si uvědomil, že by oslavy začaly nanovo, přešla ho chuť a hospodu tiše minul.

Když došel k chaloupce, viděl, že je celá vypucovaná a vypadá jako z cukru anebo jako z pohádky.

Sotva zaklepal, rozevřely se dveře a objevila se v nich tetička Pravečková s drdolem, v krásných modrých šatech. Jako by ho už čekala a věděla, že půjde k ní první a takhle brzy po ránu. Padli si do náručí, jako by se neviděli sto let. A ona zvolala:

„Ty můj zlatej Jirko!“

Dala mu pusy na obě tváře a zvala ho dál.

Na stole už bylo bílý horký kafe a frgále s tvarohem, mákem a hrozinkami. A tak se nejdřív napucl, protože se doma zapomněl nasnídat. Anička Pravečková tiše seděla na druhém konci stolu a něco pletla. Když dojedl, řekla:

„Ukaž, chlapče!“

A on vyndal medaile. Jednu po druhé, všechny čtyři. A v chaloupce se to tím zlatem a stříbrem rozjasnilo, takže na medailích byli vidět i lyžaři z duhy, kteří se obzvlášť v horském prostředí vyjímali. Pravečková řekla jen:

„Jsi pašák!“

A pak vyndal Jirka z brašny růži. Byla překrásná. Podal ji Pravečková a povídal:

„Tetičko, dejte ji, kam patří.“

Pravečková mu na to řekla:

„Jsi pašák ještě větší.“

A políbila jemně lupínky růže, vzala štokrdle a připevnila ji zase na hodiny, které hned veseleji tikaly. Potom vyndal Jirka z brašny desku, z které se usmíval Frank Sinatra, a malilinkou lahvičku parfému. To už Pravečková radostí úplně křičela:

„Tak tys nezapomněl!“

Dala mu další pusy na obě tváře a řekla:

„Snad že bys šel. Aby tě taky užila žena a děti.“

Zkrátka ho tak maličko vypakovala ze dveří.

Jirka tedy šel, ale přece jen mu to bylo divné. A tak když za sebou zavřel dveře, schoval se za chaloupku k malému okénku, kterým bylo vidět dovnitř.

/33/

JIRKA SE DÍVAL OKÉNKEM CHALOUPKY A MÁLEM NEVĚŘIL SVÝM očím. Stařenka vytáhla ze skříně velkou škatuli převázanou růžovou

mašlí a z ní vyndala růžové šaty s volánama. Byly to šaty, o nichž Jirkovi vyprávěla, že si v nich přála kdysi jet do Paříže. Stáhla ze sebe šaty modré a na spodničku navlékla šaty růžové. Rázem byla mladistvější a také krásnější, a jak svítilo zimní slunce okénkem do chaloupky, změnilo tu růžovou na jasně růžovou, na takovou barvu, jakou mají někdy šípkové růžové keře, když kvetou drobnými kvítky ve stráních.

Potom přivlékla z komůrky gramofon s troubou, který tu Jirka vídal, když byl ještě kluk. Na tom gramofonu byl namalován bílý pes s hnědýma ušima, jak naslouchá, co se to z gramofonu line za muziku. A potom stařenka vytáhla z obalu, na němž byl nakreslen Frank Sinatra v černých šatech a v košili rozhalence, malou desku. Natočila kličkou gramofon a chvějícíma se rukama přiložila jehlu na desku a Frank Sinatra začal zpívat. Zpíval tak krásně, jako by tu byli se stařenkou jen spolu a jako by zpíval jen pro ni. Zpíval o Paříži, o městě na Seině, o tom, že Paříž miluje v jarní čas, letní čas, v podzimní čas a v čas zimní. Zpíval, že ji miluje ráno, v poledne i navečer. Měl sytý hlas a taky hluboký jako nejhlubší studně v Čechách i na Moravě. Byl to krásný zpěv. Stařenka seděla na židli u gramofonu a poslouchala. A pak nasadila jehlu znovu a vzala se stolku parfém s rozprašovačem a začala stříkat parfém Chanell 5 po chaloupce. Vystříkala celou drahou lahvičku a vůně a její myšlenky a hlas Franka Sinatry změnily její chaloupku v Paříž. Byla zase mladá holka a seděla v zahradní restauraci na Saint Germain se zkříženýma nohama, kousala bílou veku chleba, pila k tomu červené víno a pozorovala v pařížských ulicích šumot a frkot. A pak šla Paříží po třídách a bulvárech a tančila na střevíčcích s konvalinkou. Nejdřív se šla uklonit na Montmartre bílé bazilice Nejsvětějšího srdce Sacré Coeur a potom se vydala po městě. Šla třídou Jiřího V. směrem na Champs Elysées. Zastavila se před salónem bláznivýho koně – Crazy Horse Saloon, slavným salónem, který hlídali dva chlapi v uniformách a kloboucích kanadské jízdní policie. Program začínal Vejvodovou Škoda lásky, v anglické verzi Vyvalte sudy, nejslavnější písní světa vedle Marseillaisy. A pak došla na mohutný Champs Elysées. Byla to krásná třída a nahoře stál Vítězný oblouk a seshora spatřila ten uříznutý chrám Notre Dame, kde žil zvoník od Matky boží. Chodila a tančila dlouho, až ji bolely nohy. Pořád dotáčela gramofon a dávala tam znova desku I love Paris. Poté nahlédla do

kavárny umělců Rotondy, kam chodíval Hemingway, Picasso, Alfons Mucha a další páni od dobrého kumštu. Nakonec došla k řece Seině, dělala lodičky z papíru a pouštěla je za parníky, které doplují až na modré moře. A koukala se přitom na Eiffelovku a Eiffelovka se koukala na ni. Bolely už ji nohy, a tak si sedla na židli.

Gramofon ztichl, fajnová muzika skončila.

Jirka odstoupil od okna.

Šel pomalu do údolí a přemýšlel o životě a nemohl nic vypřemýšlet, protože život se žije a někdy se nemá o něm moc přemýšlet, protože by to byl život smutný.

Když došel do Frenštátu, lidé už chodili do práce. Měli sice od hýření kruhy pod očima, že se na nich mohli houpat, ale do práce šli. Když potkali Jirku, usmáli se na něho a zdravili ho jako svého kamaráda. A on se smál na ně, protože mu bylo mezi nimi v téhle moravské zemi dobře.

/*34*/

JEŠTĚ ALE NEBYL SEZÓNY KONEC, JEŠTĚ MUSEL LETĚT NA LETY vzduchem do jugoslávské Planice. V Planici letěl na lyžích vzduchem plných osm vteřin. Časoměřiči mu naměřili nájezdovou rychlost 113 kilometrů a přistávací dokonce 134 kilometry. Vytvořil nový světový rekord 164 metry! Přijal ho a gratuloval mu prezident a partyzán Josef Broz Tito, oba vyznávali odvahu v nebezpečí.

Letěl domů. Jel ještě do Špindlerova Mlýna, kde se konal skokanský candrbál. Na takové merendě se vždycky dělala různá hejblata a kejklata. Přiletěl na ni i světabratr písklavý Nor Wirkola. Náramně si dali všichni do nosu, protože předtím museli být zdrženliví. Na můstku se skákalo v pyžamu. Remsa skákal v dívčím prádle, Doležal v trenýrkách a Raška ve spodkách s koštětem. A večer při muzice tančil Hubač s věšákem. Všichni měli náladu a taky poněkud větší špičku. Nejvíc odvážný Wirkola, který, ač varován, přelezl po oblouku most přes řeku Labe.

/35/

JEŠTĚ JEDNU DŮLEŽITOU VĚC MUSEL JIRKA UDĚLAT. CHTĚL PŘED chaloupku Aničky Pravečkové položit podobný jasan, jaký spotřeboval na lyže. Chtěl, aby tam ten jasan byl pro podobného kluka, jako byl on, aby tam byl, jak se říká ideově, pro příští generace. A tak si zašel na lesní správu, kde seděl pan nadlesní Nedvěd s fouskama v krásné zelené kamizole. Pan Nedvěd vyslechl, že chce Jirka koupit jasan, a povídal:

„Jasanů je odjakživa maloučko. Ale že jste to vy, pane Raška, tak uděláme výjimku. Máte ho mít."

Druhý den s ceduličkou v kapse se vydal k panu Maternovi půjčit si pár koní. Byli to krásní tažní koně pincgavští, jakých se vyskytuje taky málo. Šel přes náměstí a přemýšlel, jestli mu je pan Materna půjčí. Minul starou radnici, kde byly uloženy na věky jeho zlaté a stříbrné medaile. Ležely tam ve zvláštní skleněné skříni, kterou hlídali dva bíločervení bernardýni Žofka a Trulda. Městský národní výbor je zakoupil pro tento účel přímo ve Švýcarsku v klášteře na Velkém Svatém Bernardu. Na výboru se řeklo: Když může mít pan doktor Morsiani z Ravenny sto dvacet bernardýnů a pan doktor Künzli ze St. Gallenu osmdesát svatobernardských psů, proč by Frenštát pod Radhoštěm nemohl mít dva? Žofku a Truldu. Měli mohutné tlapy, kdyby někoho praštili, tak by se neodvalil, a byli velcí jako telata a hlavně, kdyby se medaile ztratily, tak by je zase našli, protože uměli hledat. Byli to hodně vzdálení potomci nejslavnějšího bernardýna na světě Barryho, který našel a zachránil čtyřicet lidí a o kterém byly napsány četné povídky a básně. Na psy byl tedy spoleh, a tak byl Jirka Raška klidný a šel dál k panu Maternovi půjčit si ty pincgavské koně. A silný pan Materna mu řekl:

„Pane Raška, já koně nepůjčuju, ani kdybyste vyhrál čtyři olympiády. Ale že jste to vy, tak tam s vámi pro ten jasan pojedu."

Vyvedl koně z maštale. Byli to krásní koně s pěknou hřívou a s cinkavými plíšky, které zvonily, jako když se jede na slavnost. Pan Materna vzal řetězy a lana, aby mohli jasan spoutat a odvézt nad Horečky.

Když dorazili k jasanům, Jirka našel brzy ten svůj. Lesníci už ho dřív označili červenou barvou, stál tu skoro v cestě a překážel,

protože měl mohutnou korunu jako dub. Byl to nádherný jasan, ne nadarmo měl oficiální název jasan ztepilý, Fraximus excelsior. Jirka se před ním skoro uklonil a pak zdvihl hlavu do výše, aby uviděl korunu. Byl skutečně ztepilý. Rostl tu kdovíjak dlouho, díval se na krajinu a poslouchal pstruhový potok, který tu tekl. Kvetl tu spokojeně, květy dospívaly v okřídlené vážky a po čase létaly do údolí, podobni skokanům na lyžích.

Jirka odtrhl pohled od koruny a zaťal sekeru. Když byl zalit polem, vystřídal ho Materna. A tak se střídali, konečně to obrovsky zapraskalo a jasan se položil. Osekali větve, stáhli jasan přes drsnou borku a pan Materna zavolal na koně:

„Hyjé, koníčkové!“

A jeli lesními cestami i necestami přes hory a doly, až dojeli k chaloupce tetičky Pravečkové a dali jasan na jeho místo, aby tam čekal na ogara, který bude mít jednou tolik síly a vůle, jako měl Jirka.

/36/

JIRKA ZAPLATIL PANU MATERNOVI A TEN SE VYDAL S KOŇMI DO údolí. Jirka šel k chaloupce a nahlédl okénkem dovnitř. Uviděl tetičku Pravečkovou, jak si zase vyhrává na gramofon tu desku Franka Sinatry I love Paris. Sedí na štokrdleti, ucho má až u trouby a naslouchá. Nechtěl ji rušit, a tak po špičkách odešel ke studánce dobrodějce. Vyteklo z něho dnes hodně potu a vypil čtyři sklenice.

Byl krásný slunečný den, a tak dostal náramnou chuť jít nahoru na kopce, jako chodil s tátou, když byl ještě kluk. Toužil po tom být sám jenom s lesem, voňavou pryskyřicí a sněhem. Sundal si větrovku, uvázal ji v pase a šlapal do vrchu. Šel a vnímal celou krásu toho, když je člověk sám s přírodou.

Stromů na kopci ubývalo, byly stále nižší. To vítr je tady lámal a bouře jim nedovolovaly vyrůst. Ale on šel stále výš, kolem toho potoka, kde mu táta ukazoval tečkovitého pstruha, který skákal do oblohy. A také si vzpomněl na to, co říkal táta:

„Až sem přijdete někdy sami, dohlídnete pod vysokou oblohou až na kraj světa. A jestli budete pracovití, spatříte tam svoje štěstí.“

Pospíchal. Chtěl být nahoře dřív, než se zatáhne obloha mraky.

Podařilo se mu to, byl nahoře ještě dřív, než se obloha zamračila. Stál na kopci a díval se. A viděl, že země je skutečně zaoblená, spatřil skoro ten kraj světa.

A také spatřil svoje štěstí. Bylo složeno z odvahy a práce.

DOSLOV

POHÁDKA O RAŠKOVI, KTEROU JSTE PRÁVĚ DOČETLI, VYŠLA KNIŽNĚ AŽ po autorově smrti, nakladatelství Olympia ji vydalo poprvé v roce 1974.

Pohádka měla – a lze předpovědět, že i nadále bude mít – mimořádný úspěch a ohlas. Ponechejme literárním teoretikům a kritikům, aby bádali nad jejím druhovým či žánrovým zařazením, což je u Pavla vždycky velice obtížné a sporné, a konstatujme jen, co je naprosté většině čtenářů po dočtení zřejmé – že se mimořádně povedla, že je to prostě šťastná knížka, která poskytuje vzácné potěšení a zážitek. Je to nepochybně Pavlova nejlepší sportovní kniha a představuje současně jeden z vrcholů celé jeho tvorby, přistoupíme-li pro tuto chvíli z pracovních důvodů na její dělení podle tematického hlediska.

Pozoruhodné přitom je, že vlastně vznikla jaksi nad plán, příležitostně a proti původnímu autorovu předsevzetí. Už z Poháru od Pánaboha *je patrné, že přechází od původního čistě reportážního výrazu k vyjádření beletrizujícímu, blížícímu se povídce.* Syn celerového krále *představuje vyzrálý reportážní vrchol Pavlovy tvorby a patří k tomu nejlepšímu, co vůbec kdy u nás v tomto oboru vzniklo. Přitom je zvlášť dobře patrné – protože většinou jde o zdokonalenou verzi dřívějších prací – o kolik je Pavlovo pozdější pojetí poučenější a obohacené právě o impulsy pocházející z mimoreportážní sféry. Mezi oběma těmito knížkami se skví* Smrt krásných srnců, *mimořádně hluboká beletristická práce, která otvírá nové obzory Pavlovy tvorby a vyznačuje, jak a kam se autor vyvíjí – k obecnějšímu zobrazení lidského údělu ve své době. To byl nadále hlavní směr autorova usilování, jak potvrzuje i jeho knížka o rybách i náčrty a plány, jejichž realizaci v březnu 1973 znemožnila smrt.*

Po Synovi celerového krále, *tedy práci bezprostředně předcházející* Pohádce o Raškovi, *se Ota Pavel netajil tím, že je to*

jeho poslední sportovní knížka. Ze svého hlediska považoval tuto oblast své činnosti za uzavřenou. Byla to objevená a dobytá pevnina. Zdálo se, že tu už řekl vše, co se říci dalo, že prostě dospěl k vrcholkům a vyčerpal všechny možnosti. Pouze těžit z předchozích úspěchů, opakovat se anebo i jen na vysoké úrovni rozmnožovat, k čemu už jednou dospěl, to nepatřilo k jeho způsobu; přinášelo by mu to nepochybně zisk i slávu, nikoli však potěšení a uspokojení. Podobně jako všichni jeho kladní hrdinové ze sportovního světa mířil i on výš a dál, lákalo ho podstupovat nová rizika, aby se pokusil zdolat nové nejisté mety. Že k tomu měl talent i píli, to přesvědčivě prokázal v obou svých čistě beletristických knihách, ve Smrti krásných srnců *i v knížce* Jak jsem potkal ryby.

Pohádka o Raškovi *vznikla příležitostně mezi nimi, už mimo hlavní směr autorova usilování. Představuje jakýsi návrat ke staré lásce, se kterou jsme se už rozešli, ale která byla tak silná, že nás přesto čas od času přitahuje a znovu strhuje, třebaže už jsme jiní, jinde a zaujati něčím jiným. S jistotou lze předpovědět, že kdyby Ota Pavel nezemřel tak předčasně, obohatil by naši literatura nejenom o další práce spřízněné se srnci a s rybami, ale nepochybně i o další občasné návraty ke staré lásce z mládí, ke sportu. Na jaké úrovni by se tyto návraty odbývaly, to nejvýmluvněji naznačuje právě* Pohádka o Raškovi.

Jeden z prvních posuzovatelů této knížky, spisovatel a filmový scenárista Ota Hofman, ji přirovnal ke Klapzubově jedenáctce od Eduarda Basse. Složil tím Pohádce o Raškovi *zasloužený kompliment, neboť Bassova knížka patří ke zlatému fondu české literatury a obstojí svou úrovní i v širších souvislostech evropských a světových. Svým půvabem a laděním jsou obě knížky nepochybně spřízněny. Současně však na první pohled vyniká elementární rozdíl, jímž se* Pohádka o Raškovi *od Klapzubovy jedenáctky odlišuje. Zatímco legendární Klapzubova jedenáctka je plodem autorovy fantazie, šťastnou projekcí a realizací jeho lásky a snu, Raška je skutečný. Klapzuba nežil, neměl jedenáct synů, ti nikdy nevyběhli na fotbalový trávník a nedobyli svět. Raška žil a žije, byl to náš nejlepší skokan na lyžích a opravdu dobyl pro svou vlast první zimní zlatou olympijskou medaili. Eduard Bass je beletrista, který pracuje se smyšlenkou. Ota Pavel jako beletrista nezapře svůj reportérský původ, pracuje se skutečnou postavou a s ověřitelnými fakty. To*

ostatně do značné míry platí i o jeho stěžejních a programových knížkách o srncích a o rybách.

Leckterému přejemnělému nosu z literárních salónů tato okolnost příliš nevoní, větří v ní svazující nevýhodu Pavlova pojetí, jehož první a poslední kmotrou je opravdu skutečnost nevymyšlená, skutečnost, jaká je, skutečnost bez příkras a malovánek. A to i u pohádky, která zpravidla bývá krásnou smyšlenkou. Bylo možné si Rašku vymyslet a napsat o něm pohádku. Ota Pavel se však seznámil s Raškovým životem a usilováním a na základě tohoto poznání ho pojal jako pohádku. Právě to je úžasné a bravurní, že je to pohádka, a přitom je to pravda.

Málokterý čtenář bude tuto knížku číst s analytickými brýlemi na očích, ale přesto stojí za to uvědomit si, že všechno, co se tu o Raškovi píše, je pravda, faktická a ověřitelná pravda.

Ota Pavel, věrný své reportérské metodě, s neobyčejnou svědomitostí sbíral materiál, seznamoval se s Raškovým životem a prací, s jeho prostředím, povahou i s charakterizačními detaily. Protože mu těžká nemoc nedovolovala tolik a tak často cestovat, obrací se na svou příští literární postavu i na lidi kolem s mnoha písemnými dotazy a žádá odpovědi na otázky, jež by mohly nezasvěcenému pozorovateli připadat až malicherné. Ale není to malicherné, v téhle pohádce jsou všechna stěžejní fakta pravdivá, lze si je ověřit, prostě sedí. Pavlovi vždy šlo o pravdu, ať už k jejímu podání zvolil jakoukoli formu. Kdyby jeho modelem byla jiná postava s jiným osudem a životním příběhem, byla by i zvolená forma podání jiná než pohádková. Pavel zvolil pohádku proto, že právě pohádková forma se mu zdála nejvýstižnější pro smysl Raškova života a práce. Na začátku práce nebylo jeho úmyslem napsat pohádku o Raškovi, nýbrž rozhodl se pro pohádku na základě rozboru a pochopení skutečnosti, protože se mu zdála nejpřesněji pravdivá. Po přečtení knížky nemůžeme než dát autorovi za pravdu. Raškův životní příběh skutečně připomíná krásné legendy o chudém chlapci, který se proslavil, ba víc, má v sobě něco z kouzla českého Honzy, který šel do světa a dobyl ho.

Jakmile byl tento základní nápad, toto základní pojetí na světě, zdá se zcela samozřejmé, přirozené a výstižné. Ale nezapomínejme, že čteme sice pohádku, ale přitom nic než pravdu. Propůjčit a vdechnout tomuto příběhu pohádkovou atmosféru a kouzlo

znamenalo vynaložit velikou práci, vyžadující nesmírnou jemnost, cit a vkus. Na rozdíl od klasického pohádkáře si Pavel nemůže vypomoci kouzelnou babičkou, zlým drakem nebo jinými smyšlenými pohádkovými postavami či instrumenty. Přesto nás při čtení neopouští pocit, že čteme pravou pohádku se vším všudy. Je tu babička téměř kouzelná, je tu voda dobrodějka, jsou tu havrani a vrány, je tu kouzelná růže i pavouček pro štěstí, pohádkovou roli sehraje i zcela reálný trenér Remsa, jednoduše zašifrovaná Rada skoků a pádů, ba i epizodní figurky pražských novinářských kibiců-vševědů. Přitom nikde nejde o čistou smyšlenku, vždy jen o lehké nadsazení a stylizaci v řádu věcí, zvýrazňující a podtrhující jejich pravdivý smysl. Co na tom, že „kouzelná babička" si dá chybějící zub nahradit umělým, což je v klasické pohádce naprosto nepřípustné, a že je šťastná z parfému Chanell číslo pět a z desky Franka Sinatry I love Paris? Co na tom, že voda dobrodějka je čistá horská pramenitá voda – dnes už bezmála opravdu těžko dostupný zázrak? Nebo že trenér Remsa by v případě neúspěchu sotva šel za trest krmit lvy, ale dělat něco na ten způsob? Právě tyhle moderní a současné detaily propůjčují celku nejenom pohádkovou, ale rovnou měrou i pravdivou sugesci a půvab.

V pohledu na skutečnost i v jejím podání se nám v Pohádce o Raškovi *představuje jakoby nový Ota Pavel. Nová je zdánlivá vypravěčská lehkost, šťastné ladění a dobrý rozmar, ba i humor, dříve jen tu a tam probleskující. Jako vypravěč Ota Pavel oproti svým předchozím knížkám velmi vyzrál. Úsměvný rozmar je výsledkem zmoudření v chápání života a lidského snažení, lehkost podání je výsledkem umné stylizace, plynoucí z literárního zdokonalení. Všechny tyto rysy ve větší či menší míře najdeme i u dřívějšího Pavla. Není to nový Ota Pavel, je to stále on. Není už natolik naivní, jaký býval ve svém počátečním svatém idealismu.*

Poznal však z vlastní zkušenosti také odvrácenou, trpkou a tragickou stránku lidského bytí, nahlédl svými vnitřními prožitky i do zásvětí. Je proto chápavější, vnímavější, vlídnější a moudřejší. Méně se zlobí, víc si utahuje. Nehorlí, směje se. I jeho humor – jako tak často v životě i v umění – vděčí za svůj zrod zjevení a poznání protilehlého pólu, jímž je utrpení, smutek a vědomí relativity všeho, co je lidské.

Ve své víře v kladné lidské vlastnosti však zůstává neochvějný;

věří v ně víc než ve svých životních a literárních začátcích. Proto tolik zvýrazňuje poslání této pravdivé Pohádky o Raškovi – *neboť každá pohádka musí mít svou moralitu. Jmenuje se práce. Ota Pavel nevěří v zázraky, ve štěstí, v náhody, ba ani ne do té míry v talent. Věří v práci, v její vytrvalost. Zařazuje i Rašku do své galerie kladných hrdinů, kteří měli horší počáteční východiska i menší talent než jejich šťastnější kolegové, zato však prokázali větší vůli a houževnatost v práci a vydobyli si tak právo pohlédnout tváří v tvář svému štěstí.*

Svým způsobem to platí i o něm.

JAROSLAV VOKŘÁL

Ota Pavel

pohádka o Raškovi

SVAZEK 4

Přebal navrhl a graficky upravil Martin Durynk
Odpovědná redaktorka Renata Chocholoušová
Technická redaktorka Vilma Zelinková

Vydalo v nákladu 3 500 výtisků
nakladatelství Kentaur/Polygrafia, a. s.
Fotosazbou z písma Scantext Times garmond vysadila
a ofsetem vytiskla Polygrafia, a. s.,
Svobodova 1, Praha 2

Praha 1995
3. vydání